

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

Nemzetközi tudományos konferencia

EGYETEMI NYELVÉSZETI NAPOK
2 0 1 5

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

Nemzetközi tudományos konferencia

REZÜMÉKÖTET

ÚJVIDÉKI EGYETEM, BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KAR
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉK

Újvidék, 2015

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

Nemzetközi tudományos konferencia

Helyszín, időpont

**Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Újvidék, Dr. Zoran Đinđić 2.
2015. október 28.**

Szervező

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék

Tudományos programbizottság

Dr. Csányi Erzsébet (ÚE, BTK, Hungarológia Tanszak, Újvidék)

Dr. Molnár Csikós László (ÚE, BTK, Hungarológia Tanszak, Újvidék)

Dr. Rajšli Ilona (ÚE, BTK, Hungarológia Tanszak, Újvidék)

Dr. Andrić Edit (ÚE, BTK, Hungarológia Tanszak, Újvidék)

Dr. Pásztor-Kicsi Mária (ÚE, BTK, Hungarológia Tanszak, Újvidék)

Dr. Halupka Rešetar Szabina (ÚE, BTK, Anglisztika Tanszak, Újvidék)

Dr. Vukov Raffai Éva (ÚE, MTTK, Szabadka)

Dr. Tolcsvai Nagy Gábor (ELTE BTK, Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest)

Dr. Sólyom Réka (Károli Gáspár Református Egyetem, BTK, Budapest)

EGYETEMI NYELVÉSZETI NAPOK

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

Nemzetközi tudományos konferencia

Bölcsészettudományi Kar, Újvidék
2015. október 28.

P R O G R A M

Időpont: 2015. október 28. (szerda)
Helyszín: Újvidéki Egyetem, BTK, Újvidék, Zoran Đinđić u. 2.

10.00 A tanácskozás megnyitója – **Csányi Erzsébet** tanszékvezető

PLENÁRIS ÜLÉS

(a Bölcsészettudományi Kar moziterme)

Elnöklő: Molnár Csikós László

10.10 **Tolcsvai Nagy Gábor** (Budapest, Magyarország):
KOGNITÍV SZEMANTIKA. Bevezetés és esettanulmány az ígéről

10.30 **Katona Edit** (Újvidék, Szerbia):
„HA FÉRFI VAGY, LÉGY FÉRFI.” A férfiaság kódjainak metaforikus megjelenési formái

10.50 **Sólyom Réka** (Budapest, Magyarország):
NYELVI VÁLTOZÁS, KREATIVITÁS ÉS MEGÉRTÉS – NAPJAINK MAGYAR NYELVÉNEK
NEOLOGIZMUSAI

11.10 **Láncz Irén** (Újvidék, Szerbia):
A MONDATSZERKEZETEK SZEMANTIKAI INTERPRETÁCIÓJA

11.30–12.00 Kávészünet

SZEKCIÓELŐADÁSOK I.

A. szekció

(a Bölcsészettudományi Kar moziterme)

Elnöklő: Pásztor-Kicsi Mária

- 12.00 **Pásztor-Kicsi Mária** (Újvidék, Szerbia):
A SZÁMÍTÓGÉP METAFORÁI
- 12.20 **Pápista Zsolt** (Újvidék, Szerbia):
A SZCENÁRIÓ MODELL: A DINAMIKUS MENTÁLIS REPREZENTÁCIÓ SZEREPE METAFORIKUS
FRAZÉMÁK INTERPRETÁCIÓJÁBAN
- 12.40 **Lukács András** (Budapest, Magyarország):
MINDENT LE KELL-E FORDÍTANI, AMINEK JELENTÉSE VAN? RÓMAI TOPONIMÁK
A MAGYAR NYELVŰ ÚTIKÖNYVEKBEN
- 13.00 **Hózsza Éva-Rajslil Ilona-Horváth Futó Hargita** (Újvidék-Szabadka, Szerbia):
NÉV – IRODALMI NÉVADÁS – SZEMANTIKAI TÁVLATNYITÁS
- 13.20 Vita és összefoglalás

B. szekció

(a Magyar Tanszék szemináriumi könyvtára, III. emelet 322.)

Elnöklő: Andrić Edit

- 12.00 **Andrić Edit** (Újvidék, Szerbia):
A MAGYAR SZEM, ILLETVE A SZERB OKO LEXÉMA ÖSSZEVETŐ SZÓASSZOCIÁCIÓS
VIZSGÁLATA
- 12.20 **Halupka Rešetar Szabina** (Újvidék, Szerbia):
AZ ANGOL HOUSE/HOME ÉS A MAGYAR HÁZ/OTTHON LEXÉMÁK POLISZEMANTIKUS
STRUKTÚRÁJA
- 12.40 **Tót Tímea** (Újvidék, Szerbia):
A SÍREMLÉKEK SZEMIOTIKAI VIZSGÁLATA A MAGYAR ÉS A SZERB KULTÚRÁBAN
- 13.00 **Tüskei Vilma** (Újvidék, Szerbia):
A MAGYAR BE IGEKÖTŐ ÉS ANGOL MEGFELELŐI
- 13.20 Vita és összefoglalás

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

P r o g r a m

C. szekció

(Sinkó Ervin Terem, II/III. félelelet 254.)

Elnöklő: Vukov Raffai Éva

- 12.00 **Vukov Raffai Éva** (Szabadka, Szerbia):
NÉHÁNY DISKURZUSJELÖLŐ KOMMUNIKATÍV-SZOCIOLINGVISZTIKAI
JELENTÉSVIZSGÁLATA
- 12.20 **Fábics Tamás** (Budapest, Magyarország):
ADALÉKOK A SZLÁV ÓSHAZA KUTATÁSAIHOZ
- 12.40 **Bíró Anna** (Budapest–Nagybecskerek, Szerbia):
VAJDASÁGI MAGYAR FIATALOK NYELVI SAJÁTOSÁGAI ÍRÁSOS MEGNYILATKOZÁSOKBAN
- 13.00 **Grabovac Beáta** (Szabadka, Szerbia):
SZAVAK A VALENCIA ÉS AZ AROUSAL DIMENZIÓK VETÜLETÉBEN
- 13.20 Vita és összefoglalás
- 14.00–15.30 Ebéd (állófogadás a BTK földszinti tanári klubjában)

SZEKCIÓELŐADÁSOK II.

A. szekció

(a Bölcsészettudományi Kar moziterme)

Elnöklő: Csányi Erzsébet

- 15.30 **Csányi Erzsébet** (Újvidék, Szerbia):
ROLL OVER. A jeans-vers jelentésfokozó eszközei Fenyvesi Ottónál
- 15.50 **Novák Anikó** (Újvidék, Szerbia):
A JELENTÉSHORDOZÓ MÚZEUMI TÉR
- 16.10 **Utasi Csilla** (Újvidék, Szerbia):
TOLNAI OTTÓ WILHELM-DALAINAK KOGNITÍV SZEMANTIKAI MEGKÖZELÍTÉSE
- 16.30 **Toldi Éva** (Újvidék, Szerbia):
AZ ELHALLGATÁS JELENTÉSRETEGEI
- 16.50 **Magyar Klementina** (Újvidék, Szerbia):
JELENTÉS ÉS SZERKEZET ZÁVADA PÁL *TERMÉSZETES FÉNY* CÍMŰ REGÉNYÉBEN
- 17.10 Vita és összefoglalás

B. szekció

(a Magyar Tanszék szemináriumi könyvtára, III. emelet 322.)

Elnöklő: Rajslí Ilona

- 15.30 **Rajslí Ilona** (Újvidék, Szerbia):
JELENTÉSVIZSGÁLAT A 16-17. SZÁZADI SZOMATIKUS FRAZÉMÁK KÖRÉBEN
- 15.50 **Takács Izabella** (Szabadka, Szerbia):
AZ INTERPUNKCIÓ JELENTÉSMÓDOSÍTÓ SZEREPE, FUNKCIÓJA
- 16.10 **Molnár Csikós László** (Újvidék, Szerbia):
A SZAVAK ÉS A SZÓKAPCSOLATOK KÖZÖTTI JELENTÉSMEGOSZLÁS
- 16.30 **Törteli Telek Márta** (Martonos, Szerbia):
A DIGITÁLIS SZÖVEGEK OLVASÁSI STRATÉGIÁI
- 16.50 Vita és összefoglalás

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

P r o g r a m

C. szekció

(Sinkó Ervin Terem, II/III. félelelet 254.)

Elnöklő: Kovács Rácz Eleonóra

- 15.30 **Kovács Rácz Eleonóra** (Újvidék, Szerbia):
TÁRSAS JELENTÉS ÉS NYELVJÁRÁSI ATTITÚD
- 15.50 **Ózer Katalin** (Újvidék, Szerbia):
OSZTÁLYTÁRSOK CSOPORTOS MEGSZÓLÍTÁSA A TINÉDZSERKORBAN
- 16.10 **Szécsényi Krisztina** (Budapest, Magyarország):
KÖZÉPISKOLÁSOK NYELVJÁRÁSI ATTITÚDJE HATÁRON INNEN ÉS TÚL
- 16.30 **Ispánovics Csapó Julianna** (Újvidék, Szerbia):
A NYELVI HIBA/PROBLÉMA JELENSÉGE ÉS JELENTÉSE A NEMZETI, KULTURÁLIS
IDENTITÁS KIALAKULÁSÁBAN
- 16.50 Vita és összefoglalás
- 17.20 Állófogadás a BTK földszinti tanári klubjában

A tanácskozás támogatója:

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.

SZEKERES LÁSZLÓ
ALAPÍTVÁNY

AZ ELŐADÁSOK TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓI

Andrić Edit

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

andrice@sbb.rs

A MAGYAR SZEM, ILLETVE A SZERB OKO LEXÉMA ÖSSZEVETŐ SZÓASSZOCIÁCIÓS VIZSGÁLATA

Mivel az asszociációk hozzájárulnak annak megértéséhez, hogy a szavak miként kapcsolódnak egymáshoz a mentális lexikonban, egy szó példáján kívánom bemutatni a magyar és a szerb mentális lexikon egy szegmensének a működését. Az a vélemény uralkodik, hogy minél több közös sajátossága van egy szónak és más nyelvű ekvivalensének, annál valószínűbb, hogy azonos reakciót váltanak ki. Ezt egy konkrét fogalom példáján kívánom bemutatni, s a választásom az ember egyik legfontosabb érzékszervére, a látás szervére, illetve az azt jelölő magyar szóra és szerb ekvivalensére esett. Mivel két, geneológiailag és tipológiailag is más nyelvcsoporthoz tartozó nyelv szavait vettem össze, feltételezem, hogy ez nagymértékben tükröződik majd a vizsgálati tárgyunkat képező szavak asszociációs mezejében, illetve holdudvarában.

Elemzésem alapját a két nyelv asszociációs szótára képezi, magyar viszonylatban a 2008-ban megjelent *Magyar szóasszociációs normák enciklopédiája I.* (Lengyel 2008), szerb részről pedig a 2005-ben napvilágot látott *Асоцијативни речник српскога језика* (Пипер – Драгићевић – Стефановић 2005).

Kulcsszavak: **szóasszociáció, mentális lexikon, magyar nyelv, szerb nyelv**

Bíró Anna

ELTE, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest

Munkahely: Szervó Mihály Általános Iskola, Nagybecskerek

bajtai.anna@gmail.com

VAJDASÁGI MAGYAR FIATALOK NYELVI SAJÁTOSÁGAI ÍRÁSOS MEGNYILATKOZÁSOKBAN

A szociolingvisztika témakörébe tartozó előadás elsődleges célja a magyar anyanyelvű (de magyar–szerb kétnyelvűnek tekinthető) vajdasági középiskolások nyelvi megnyilatkozásainak bemutatása magyar és szerb nyelvű fogalma-

zásaik elemzése alapján. Az elemzés alapvető szempontja azon nyelvi jelenségek, jellegzetességek kiemelése, amelyek eltérnek a standard magyar nyelv normáitól, és a regionális vagy helyi nyelvjárás jeleinek tekinthetők. Ezek a jelenségek a szóbeli kommunikáció alkalmával természetesen, esetenként azonban megjelennek írásbeli produktumokban is, annak ellenére, hogy az iskolákban a standard normák betartását tanítják és várják el a pedagógusok. Az elemzés kitér a leggyakrabban elkövetett hibák bemutatására is a szerb nyelven írt fogalmazások anyagában, továbbá kísérletet tesz a jelenségek és hibák kategorizálására a tanulók lakhelye (szórvány- vagy tömbtelepülés) alapján.

A Vajdaság területén használt magyar nyelv eltér a standard magyar nyelvtől, azonban mégsem beszélhetünk egységes vajdasági magyar nyelvről, inkább nyelvjárásokról, amelyek leginkább kiejtésbeli, hangzásbeli különbségeket mutatnak. A Vajdaság északi részén használt változat áll a legközelebb a standardhoz, továbbá az ezen a területen élő magyar diákok nagyobb mértékű anyanyelvi inputhoz jutnak, mint a szórványban élő társaik, hiszen anyanyelvüket minden kommunikációs szinten használni tudják. Ami a szerb nyelvet illeti, a helyzet fordított: az államnyelv használati színtere gyakran az iskolai nyelvi órákra korlátozódik.

A fenti tényekből kifolyólag eltérő jellegzetességekre lehet számítani az írásos nyelvi produktumokban is a tömb- és a szórványtelepülésekről származó diákok esetében.

Kulcsszavak: **standard nyelv, nyelvváltozat, kétnyelvűség, írás, nyelvi hibák**

Csányi Erzsébet

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
erzsebet.csanyi@gmail.com

ROLL OVER

A jeans-vers jelentésfokozó eszközei Fenyvesi Ottónál

Fenyvesi Ottó *Roll over T@polca* című versében a jeans-költészet áramló, zuhatagszerű, mellérendelő, nyomatékositó, felizzító eljárása mint a jelentésfokozás tipikus költői eszköze érvényesül. A túlzás, a harsány érzelmi színezet a nyelvi lehetőségek végleteit mozgósítja. A beatnik érzelmvilág a roll over – a felborítás, a felbillentés, a körbejárás, a forgás, a megfordulás jegyében próbálja a világ menetét kétségbe vonni, a konfliktust érzékeltetni, mégsem ütközni túlságosan, nem konfrontálódni. A halmozás, az ismétlés mint a nyomatékositás formái, a versszakok azonos sorai mind egy-egy újabb lélegzetvételt jelentenek egy szédítő, gondolatritmust kialakító körforgásban.

Kulcsszavak: **Fenyvesi Ottó, jeans-költészet, jelentésfokozás, ismétlés**

■
Fábics Tamás

Magyar Belügyminisztérium, Budapest
fabics.tamas@chello.hu

ADALÉKOK A SZLÁV ÓSHAZA KUTATÁSAIHOZ

Szláv őshazán az a terület értendő, ahol az ősszláv nyelv, pontosabban az ősszláv dialektusok összessége véglegesen kialakult, ahol a szláv törzsek utoljára egymás földrajzi közelségében éltek.

Az őshaza helyének meghatározása összetett feladat, mivel a kutatások az írásbeliség előtti korra nyúlnak vissza, így a vizsgálódásokhoz a paleolingvisztikát, az összehasonlító-történeti nyelvtudományt kell segítségül hívni, valamint különböző – történelemmel, néprajzzal kapcsolatos, továbbá zoológiai, botanikai – kutatási eredményekből összeállított logikai összefüggésekre kell támaszkodni.

A fentebb leírtak ismeretében nem nehéz elképzelni, milyen nagyszámú őshaza-feltételezés látott napvilágot a szlavisztika története folyamán. A verziók közül az egyik feltételezi, hogy a szlávok őshazája a Kárpát-medencében volt. E teória legrégebbi forrása az „Elmúlt idők krónikája” (oroszul: Повесть временных лет), mely a 12. században íródott óorosz területen. Ez a teória a 20. századig igen elterjedt volt a szakirodalomban, a század elején azonban háttérbe szorult. Napjainkban O. N. Trubačev, valamint e tanulmány szerzője a földrajzi nevek tanulmányozásakor olyan eredményekre jutott, amelyek megerősítik ezt a hipotézist. Az e munkában ismertetett bizonyítékok a Kárpát-medence területén elhelyezkedett szláv őshazát hivatottak alátámasztani. Ezek a bizonyítékok, O. N. Trubačev és a szerző által megállapított adatok, valamint a földrajzi, zoológiai, történelmi, néprajzi kutatási eredmények közti logikai összefüggések adalékok gyanánt szolgálnak a megoldáshoz; talán új megvilágításban láttatják a legrégebbi őshaza-hipotézist.

Az e cikkben felsorakoztatott szóetimológiák és logikai összefüggések mindenekelőtt trák > szláv korai kölcsönhatásokat sugallnak, valamint azt, hogy az ősszlávok a balkáni térségben vagy annak peremén, mindenekelőtt mezőgazdasági területen (növénytermesztés, állattenyésztés) helyezkedtek el.

A földrajzi viszonyok, a történelmi népmozgások és a botanikai kutatások ismeretében a térségben csak egyetlen terület jöhet számításba korai szállásterületül – ez a Kárpát-medence. Erre fontos bizonyíték az Amelanchier (fanyarka) cserje jégkorszak utáni elterjedési területe, a „birka – irga – irha” szavak összetartozása, etimológiája, továbbá a tanulmányban ismertetett szemantikai összefüggések.

Kulcsszavak: **Kárpát-medencei szláv őshaza, trák-szláv nyelvi kölcsönhatások, etimológia, ősszláv nyelv, szemantikai változások**

■

Grabovac Beáta

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka
beagrabovac@gmail.com

SZAVAK A VALENCIA ÉS AZ AROUSAL DIMENZIÓK VETÜLETÉBEN

A munka célja az olyan kutatások áttekintése, amelyek különböző érzelmi és semleges színezettel rendelkező szavak átélésével és feldolgozásával foglalkoztak. Egyes pszichológiai kutatások olyan kérdésekre irányulnak, hogy vajon a valencia (kellemség–kellemtelenség) és az arousal dimenziókon mutatott variációk hogyan hatnak.

E vizsgálódások konkrét célja kimutatni, hogy a szubjektív élmény, valamint a fiziológiai működések szintjén milyen változásokhoz vezet a különböző szavak és fogalmak feldolgozása egy- és kétnyelvű személyeknél.

Kutatásunk skálázási módszert alkalmazva egy kis adatbázis kialakítására irányult és a valencia-dimenziót mint szervezőelvet emelte ki.

Kulcsszavak: szubjektív élmény, fiziológiai működések, szavak feldolgozása és átélése

■

Halupka Rešetar Szabina

Újvidéki Egyetem, BTK, Angol Nyelv és Irodalom Tanszék
halupka.resetar@gmail.com

AZ ANGOL *HOUSE/HOME* ÉS A MAGYAR *HÁZ/OTTHON* LEXÉMÁK POLISZEMANTIKUS STRUKTÚRÁJA

A dolgozatban a fogalmi metaforák (Lakoff & Johnson 1980, Johnson 1987, Lakoff 1987), valamint a fogalmi metonímiák elméletére (Radden & Kövecses 1999, Radden 2000, Barcelona 2000) támaszkodva vetem össze az angol *house* és *home* lexémát magyar megfelelőivel, a *házzal* és az *otthonnal*. Az elemzés korpuszát az egynyelvű szótárakból (*Longman Dictionary of Contemporary English*, *Macmillan English Dictionary*, *Oxford Advanced Learner's Dictionary*,

a *Magyar értelmező kéziszótár*, a *Magyar szinonimaszótár* és a *Magyar szókincstár*) kijegyzetelt anyag képezi. A kutatás célja, hogy kiderítse, milyen mértékben hasonlíthatóak össze a *house/home*, illetve a *ház/otthon* metaforikus és metonimikus jelentései a vizsgálat tárgyát képező két, geneológiailag és tipológiailag is eltérő nyelvben. Az elemzés során számos hasonlóság mutatkozott az angol és a magyar nyelv között, de a dolgozatban a különbségekre is kitérek, hiszen ezek tárják fel legjobban a két nyelv és a két kultúra közötti eltéréseket.

Kulcsszavak: **poliszémia, metafora, metonímia, angol nyelv, magyar nyelv**

Hózsza Éva – Rajsli Ilona – Horváth Futó Hargita

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék – Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka

hozsaeva@eunet.rs

rajsli@stcable.net

horvathfuto@stcable.net

NÉV – IRODALMI NÉVADÁS – SZEMANTIKAI TÁVLATNYITÁS

A személynév-vizsgálat lehetővé teszi a vonások komplexumának megértését, azt, amelyet egyetlen nominális elem helyettesít. Roland Barthes szerint, amit többé nem lehet leírni, az a Tulajdonnév. A kutatás tárgya a vajdasági magyar irodalomban megnyitható tulajdonnév-diskurzus, illetve a tulajdonnév elkülöníthetőségének elméleti problémája. A kutatás kiterjed a címben előforduló tulajdonnevekre, az irodalmi névadás, az intertextuális és intermediális minták, a mitológiai aspektusok, a beszélő nevek, név és identitás, illetőleg az önéletrajzi vonatkozások és a kulturális kontextus vizsgálatára. Alkotáslélektani szempontból fontos megfigyelni az írói névadást befolyásoló egyéni és szociokulturális hátteret, a felmerülő szociolingvisztikai kérdéseket, a névadás attitűdjeit, motivációját, stratégiáit. Vajdaság mint többkultúrájú tér a nyelvek kontaktusának a hatását is feltételezi az írói névadásban. Az írói névadás stilisztikai érdekű problematika is, így relevánsak a névhangulat, a név esztétikai és metaforikus vonatkozásai, atmoszférateremtő szerepe a műben. A személynév-korpusz nyelvi vizsgálata kiterjed a néveredetre, a hangalak, valamint a név alkotóelemeinek a tipizálására, elemzésére. A vizsgálat főként a kortárs vajdasági magyar irodalom konkrét anyagára, a korpusz nyelvi kérdéseire összpontosít.

Kulcsszavak: **személynév, beszélő név, szójáték, névdivat, intertextualitás, a szereplő mint nyelvi képződmény, a névadás attitűdjei**

Ispánovics Csapó Julianna

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
csapo@eunet.rs

A NYELVI HIBA/PROBLÉMA JELENSÉGE ÉS JELENTÉSE A NEMZETI, KULTURÁLIS IDENTITÁS KIALAKULÁSÁBAN

A nyelvi „hiba”, „probléma” folyamatos jelenléte, tolerálása támogatást, elfogadást *jelent(het)*. Az anyanyelv háttérbe szorulásának/szorításának, romlásának okát a nyelv státusbeli megingásában kereshetjük. Vagy pusztán a nyelv változásáról lenne szó? A leértékelődött és/vagy leértékelt nemzeti nyelv (vagy a nyelv változásai?) az adott nemzeti kultúra, identitás tartalmait is kikezdi, átalakítja.

A fentiekből kiindulva felvetődik a kérdés: hol a határpont, mikortól és meddig tekinthetünk egy adott nyelvi jelenséget „hibának”, „problémának” vagy pusztán „változásnak”.

A nyelv megőrzése, a nyelvhasználat szabályozása (ha lehet ilyesmiről szó) létkérdés. A nemzeti nyelv nemcsak a társadalmi, politikai, gazdasági boldogulás eszköze, hanem – mind a többségi, mind a kisebbségi életvezetési stratégiákban – értékközvetítő és -őrző, identitástámogató és -fejlesztő szerepe is van. A nyelv helyzete és használata a fentiekből adódóan összefüggésbe hozható a nyelvvesztés, nyelvcsere továbbá a kultúra elvesztés, kultúracsera stációival.

Kulcsszavak: nyelvi hiba, nyelvi probléma, identitás, kultúra, nemzet

Katona Edit

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
katonae.zenta@gmail.com

„HA FÉRFI VAGY, LÉGY FÉRFI” A férfiaság kódjainak metaforikus megjelenési formái

Az ember a világ megismerése során a közösség által létrehozott sémákat, metaforákat, szimbólumokat, az ezekből adódó nyelvi formákat, fordulatokat tanulja meg. A nemiséghez: nőiességhez, férfiasághoz tapadó sztereotípiákat is kulturálisan átörökített metaforáink tartalmazzák. A férfiúi identitás, szerep, diskurzus és társadalmi beállítódás is

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

A z e l ő a d á s o k t a r t a l m i ö s s z e f o g l a l ó i

egy ősi szimbólumrendszer és metaforikus gondolkodás jegyében kognitív metaforákban képződik le a mindennapi nyelvhasználatban és az irodalmi szövegekben egyaránt.

A dolgozat alapvető törekvése annak nyomon követése, hogy a férfiasság fogalma hogyan konstituálódik a társadalmi, történelmi, kulturális, irodalmi és nyelvi hagyomány függvényében. A férfiasság leírásának mintázatai a kor kihívásainak jegyében változnak, de alapvető jellemzői ősi társadalmi, emberi beidegződések, sémák nyomait őrzik. A férfiasság kódjainak metaforikus megnyilvánulásait kutatva, a konceptuális tartományok, (mentális terek) interakcióját vizsgálva új forrástartományokra is felfigyelhetünk, melyek azonban csak a régi képzetek újabb kori megtestesülései.

Kulcsszavak: **kognitív metafora, hatalom, katonaság, sport, tudás, művészet, magánélet**

Kovács Rác Eleonóra

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

kalic@tippnet.rs

TÁRSAS JELENTÉS ÉS NYELVJÁRÁSI ATTITÚD

A tanulmány részben összegzi, hogy a társas jelentés mely aspektusaival találkozhatunk a szociolingvisztikában, másrészt kapcsolatot teremt a nyelvi attitúd és a közösségi társas jelentés között, harmadsorban pedig bemutatjuk, hogy a vajdasági általános iskolások között végzett nyelvjárási attitúdvizsgálatban hogyan jut kifejezésre a közösségi társas jelentés. Különbséget teszünk a társas jelentés és a közösségi társas jelentés között. Az előbbi az egyéni beszédre ható társadalmi erőket vizsgálja, az utóbbi pedig a társadalmi tényezők közösségi vonatkozásait tárja elénk. A társas jelentés ugyanakkor továbbmutat az interakciós szociolingvisztika, valamint a pragmatika irányába is.

Kulcsszavak: **szociolingvisztika, interakciós szociolingvisztika, társas jelentés, nyelvi attitúd, nyelvjárás**

Láncz Irén

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék

lancz@nscable.net

A MONDATSZERKEZETEK SZEMANTIKAI INTERPRETÁCIÓJA

A szintaktikai forma és a jelentés összefüggésének kérdése a múlt század második felétől került az érdeklődés középpontjába, először a generatív nyelvelmélet keretében, majd később a funkcionális kognitív szemlélet kínál alternatív

vát a kérdés kutatásában. A generatív nyelvelméletnek több modellje van, mindegyikben kölcsönhatás van a szintaktikai forma és a jelentés szerkezete között. A modellek többek között abban különböznek egymástól, hogy a nyelvtan egyik komponense, a szemantikai komponens melyik szerkezetet interpretálja. A *mondattan elméletének aspektusai*-ban a mélyszerkezethez kapcsolódik, ez a szerkezet határozza meg a tematikus viszonyokat. A 70-es években kialakult modellben a felszíni szerkezetet is, majd egy újabb koncepció szerint csak a felszíni szerkezetet interpretálja a szemantikai komponens, ugyanis a jelentésnek vannak olyan aspektusai, melyek a felszíni szerkezetben alakítják a mondat jelentését (fókusz, koreferencia, előfeltevés). A modell alakulása során új fogalommal gazdagodik a modell, a Logikai Forma fogalmával, mely a mondat jelentésének részleges ábrázolása. A 80-as évek elméletének, a kormányzás és kötés elméletének elveit részelméletek tartalmazzák, ezek egy része a jelentéssel kapcsolatos. A strukturális magyar mondattan is, melynek elméleti alapja a kormányzás és kötés elmélete, tartalmazza a grammatikai jelentéssel kapcsolatos szabályokat.

Napjaink nyelvészetének egyik feladata a funkcionális kognitív szemléletű grammatika kidolgozása, melyben kirajzolódik a morfológia, a szintaxis és a szemantika átjárhatósága, kapcsolata.

Kulcsszavak: **generatív grammatika, modellek, mélyszerkezet, felszíni szerkezet, szemantikai interpretáció, Logikai Forma, elvek, kognitív funkcionális szemlélet**

Lukács András

Budapesti Gazdasági Főiskola, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Budapest
lukacs.andras@kvifk.bgf.hu

MINDENT LE KELL-E FORDÍTANI, AMINEK JELENTÉSE VAN? Római toponimák a magyar nyelvű útikönyvekben

A külföldi desztinációkat bemutató útikönyveinknek nélkülözhetetlen elemei az idegen denotátumra vonatkozó toponimák. Az olyan toponimák esetében, amelyekhez egyértelmű jelentés társítható, felmerül a kérdés, hogy az eredeti, idegen forma kerüljön-e a magyar szövegbe, vagy inkább magyarított változattal találkozzon a hazai olvasó. Az előbbi megoldás a könnyebb azonosíthatóságot, az utóbbi a teljesebb megértést szolgálja.

Előadásomban a földrajzi elnevezések egy különleges csoportját, az Örök Városhoz tartozó toponimákat vizsgálom magyar nyelvű útikönyvekben. E földrajzi elnevezések különlegességét az adja, hogy mind a latin, mind az olasz nyelvű alakok eredetinek tekinthetők, továbbá egy részüknek több konvencionális magyar elnevezése is létezik, így a

fordító vagy szerző számára még nagyobb dilemma lehet, hogy milyen alakot használ a Rómát bemutató a magyar nyelvű útikönyvben.

Kulcsszavak: **magyar nyelvű útikönyvek, Róma, idegen denotátumú toponimák, fordítói dilemmák, eredeti név, konvencionális magyar megfelelők, magyarítás**

Magyar Klementina

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
klemmy92@hotmail.com

JELENTÉS ÉS SZERKEZET ZÁVADA PÁL *TERMÉSZETES FÉNY* CÍMŰ REGÉNYÉBEN

A dolgozat Závada Pál *Természetes fény* című legújabb nagyregényét (Magvető Kiadó, Budapest, 2014) vizsgálja. Az 1937 és 1947 között játszódó alkotásban a szerző egy szövevényes narrációs hálót kiépítve újszerű perspektívából közelíti meg az emberiség történetének legnagyobb és legtöbb halálos áldozattal járó konfliktusát. A dolgozat elsődlegesen azt vizsgálja, hogy a fikció és a dokumentarista realitás szerteágazó viszonyrendszerait megjelenítő közel hatszázharminc oldalas alkotást a krónikás szerepét magára öltő narrátor miként formálja át történelmi emlékképcsarnokká, továbbá hogy az így létrejött intermedialis közeg (kép és szöveg bináris játéka) miként eredményezi a regény tematikai és szerkezeti kidolgozottságának bonyolult összefonódását.

Kulcsszavak: **szöveg, fénykép, krónikás, jelentés, szerkezet**

Molnár Csikós László

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
mcsikos@gmail.com

A SZAVAK ÉS A SZÓKAPCSOLATOK KÖZÖTTI JELENTÉSMEGOSZLÁS

Ahogy az egyes nyelveknek van hangtanuk, szótanuk, mondattanuk, úgy saját jelentésstanuk is lehet. A jelentéstani sajátosságuk többek között abban is kifejezésre juthat, hogy bizonyos jelentéseket szavakhoz, más jelentéseket pedig

szókapcsolatokhoz kötnek. Azok a nyelvek, amelyek jobbra szavakhoz kötik a jelentéseket, szintetizáló hajlamúnak számítanak, azok pedig, amelyek sok jelentést szókapcsolathoz kötnek, analitizáló hajlamúnak. A magyar nyelv inkább az első csoportba sorolható, a szerb pedig az utóbbiba. A köztük levő lexikális különbségekre számos példa akad. A magyar nyelv szintetizáló hajlama különösen azokhoz a nyelvekhez képest szembeűnő, amelyek sok analitikus formát használnak: román, francia, latin stb. A magyar összetett főneveknek és mellékneveknek szókapcsolat a megfelelőjük az analitizáló nyelvekben. Számos magyar igekötő igének is szókapcsolat felel meg a románban, de még a szerbben is akadnak ilyen esetek. Analitizáló nyelvi szókapcsolattal magyar képzett szavak, sőt olykor tőszavak is párhuzamba állíthatók. A szókapcsolatok rendszerint két tartalmas szóból állnak, előfordul azonban olyan eset is, hogy három vagy több szó szerepel a szókapcsolatban. Egyébként a szintetizáló nyelvekben is vannak analitizáló jelenségek, és fordítva, az analitizáló nyelvek is felmutatnak bizonyos szintetizáló realizációkat.

Kulcsszavak: **saját nyelvi jelentéstan, szójelentés, szókapcsolat-jelentés, szintetizáló hajlam, analitizáló hajlam**

Novák Anikó

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
uneco84@gmail.com

A JELENTÉSHORDOZÓ MÚZEUMI TÉR

Az előadás középpontjában a múzeumok, a kiállítások tere áll. Mieke Bal szerint a múzeum egy diskurzus, a kiállítás pedig egy kijelentés ebben a diskurzusban, ennek értelmében beszélhetünk akár múzeumi kommunikációról is. A kutatás célja e kommunikációs folyamatnak a feltárása, illetve annak megragadása, miben nyilvánul meg e térforma jelentéshordozó jellege.

A vizsgálat során a konkrét múzeumi terek elemzéséhez az elméleti alapot a szemantika, a kommunikációelmélet és a vizuális retorika biztosítja.

Kulcsszavak: **múzeumi tér, jelentés, szemantika, kommunikációelmélet, vizuális retorika**

■
Ózer Katalin

Újvidéki Egyetem, BTK, Német Nyelv és Irodalom Tanszék
ozer.kati@gmail.com

OSZTÁLYTÁRSAK CSOPORTOS MEGSZÓLÍTÁSA A TINÉDZSERKORBAN

Munkámban német és (vajdasági) magyar középiskolás tinédzserek nyelvhasználatával foglalkozom, pontosabban: azokkal a csoportos nominális (főnévi) megszólításformákkal, amelyeket az osztálytársaikkal való kommunikációban használnak. Dolgozatomban kérdőíves módszerrel összegyűjtött lexémák jelentését helyezem előtérbe, különös tekintettel a szótári, valamint a konkrét kommunikatív-pragmatikai jelentésük között fennálló viszonyra. E két jelentésfajta viszonyának elemzése közben szem előtt tartom azt a tényt, hogy a megszólításformák jellemzően információt hordoznak a beszédpartner(ek)ről, valamint a beszélő és a beszédpartner(ek) pszichoszociális viszonyáról. Az adott korosztály nyelvhasználatát választva vizsgálódásom tárgyául, a német és a magyar ifjúsági nyelv összehasonlító kutatásához szeretnék hozzájárulni.

Kulcsszavak: **megszólítás, nominális megszólításformák, csoport megszólítása, szótári jelentés, kommunikatív-pragmatikai jelentés, ifjúsági nyelv, német nyelv, (vajdasági) magyar nyelv**

■
Pápista Zsolt

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Német Nyelv és Irodalom Tanszék
zsolt.papista.91@gmail.com

A SZCENÁRIÓ MODELL: A DINAMIKUS MENTÁLIS REPREZENTÁCIÓ SZEREPE METAFORIKUS FRAZÉMÁK INTERPRETÁCIÓJÁBAN

Arra a kérdésre, hogy miként interpretálja az ember a nyelvet, filozófusok és nyelvészek évszázadok óta keresik a választ. A különböző elméleti feltevések ellenére, melyek a nyelvi interpretáció kompozicionalitásától egészen a nemkompozicionalitásáig terjednek, a frazémák interpretációja a figuratív jelentésüknek köszönhetően továbbra is

a szemantikai kutatások egyik meghatározó témája. Geeraerts (2003) bevezette az úgynevezett prizmatikus modellt, amelyet az izomorfizmusra és a motiváltságra mint konceptuális jelenségekre alapozott, hogy megvitathassa a metafora és a metonímia kölcsönhatását a frazémák szintagmatikus és dinamikus dimenzióinak fényében. A jelen dolgozat felállítja a prizmatikus modellnek egy változatát, a *szcenárió modellt*, amely egy temporális tényező hozzáadásával olyan metaforikusan motivált (de nem feltétlenül izomorfikus) frazémák interpretációjának leírására törekszik, amelyek figuratív jelentését nem a kifejezés alkotóelemeiből nyert statikus mentális kép adja meg, hanem a szó szerinti jelenetnek egy mozgást vagy elváltozást tartalmazó dinamikus mentális reprezentációja. Ez a modell az efféle frazémák mentális reprezentációját legalább három különálló képre bontja, amelyeknek a kölcsönhatásának kulcsfontosságú szerepe van a kifejezések figuratív jelentésének előidézésében: egy *kiinduló* és egy *záró képre*, amelyek a kifejezett mozgást vagy elváltozást a kifejezés mentális reprezentációjában előtte-utána módon ábrázolják (és gyakran inferenciális úton épülnek be a jelentés-feldolgozásba), valamint legalább egy *cselekményi képre*, amely előidézi a dinamikus mentális reprezentációt.

Kulcsszavak: **frazéma, metafora, mentális reprezentáció, mentális kép, inferencia, motiváltság, izomorfikusság, prizmatikus modell, scenárió modell, jelentés**

Pásztor-Kicsi Mária

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
manyipsztor-kicsi@gmail.com

A SZÁMÍTÓGÉP METAFORÁI

A dolgozat a számítógéppel, az adatfeldolgozás alapegységével és felhasználási területeivel kapcsolatos terminusok és köznapi kifejezések szemantikai jellemzőit vizsgálja. A kutatás elsősorban a konceptualizációs folyamatokra és eredményükre összpontosít, s közben alapvetően Lakoff és Johnson fogalmimetafora-elméletére támaszkodik. Az említett szerzőpáros megállapította, hogy valójában „fogalmi rendszerünk legnagyobb része metaforikus természetű” (Lakoff–Johnson 1980: 4), ezzel összhangban pedig az informatika viszonylag fiatal diszciplínáját is tulajdonképpen a különféle fogalmi metaforák gazdag tárházának tekinthetjük. A dolgozat tehát alapvetően a számítógép metaforáira (és a hozzájuk kötődő metonímiákra) összpontosít, s ilyen tekintetben a számítógépet mint megszemélyesített entitást szemléli (pl. A SZÁMÍTÓGÉP INTELLIGENS, EMBERALKATÚ SZEMÉLYISÉG, A SZÁMÍTÓGÉP TERMÉSZETI/TERMÉSZET FÖLÖTTI ERŐ), illetve egy komplex szerkezetnek vagy egy rendszer részének tekinti (pl. A SZÁMÍTÓGÉP GYÁR, AZ ADATOK pedig NYERSANYAGOK/TERMÉKEK) stb.

Kulcsszavak: **számítógép, informatika, konceptualizáció, fogalmi metafora, metonímia**

Rajslí Ilona

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
rajslí@stcable.net

JELENTÉSVIZSGÁLAT A 16–17. SZÁZADI SZOMATIKUS FRAZÉMÁK KÖRÉBEN

A nyelv antropocentrikus jellegéből ered, hogy a testrésznevek nagy gyakorisággal fordulnak elő a frazémák vezérszavaiként (szomatikus frazeologizmusok), s mivel a legkorábbi szólásgyűjteményekben is fellelhetők, e típus szemantikai vizsgálata diakrón szempontból is fontos. A tanulmány a 16–17. századi szomatikus frazeologizmusok körében vizsgálja meg a jelentésváltozás típusait. Mivel a testrészneveket tartalmazó frazémáknak nagy száma és változatos redakciója található nyelvünkben, vizsgálatunk során a jelenség- és változástípusok definiálására, valamint az egyes szemantikai jelenségeken túlmutató, a magyar frazémakincsre általában jellemző sajátosságok leírására törekszünk. Kutatásunk kitér a frazémák szerkezeti és szemantikai változásainak az összefüggéseire; pl. a frazeológiai egységek paradigmatis kapcsolataira, a vezérszóváltás, a frazeológiai szinonímia, antonímia jelenségére. A valenciaviszonyok megváltozása is eredményezhet jelentésváltozást; az elemzett korai szövegekben a jelentés konkrét → absztrakt irányú változásával párhuzamosan történik meg a frazeologizálódás folyamata, melynek során a fő szerepet a metaforizáció játssza. A vizsgált korpusz alapját Heltai Gáspár, Bornemisza Péter, Magyar István, Pázmány Péter szövegei képezik.

Kulcsszavak: **jelentésvizsgálat, diakrónia, szomatikus frazémák, 16–17. századi magyar nyelv**

Sólyom Réka

Károli Gáspár Református Egyetem, BTK, Magyar Nyelvtudományi Tanszék, Budapest
solyomreka@hotmail.com

NYELVI VÁLTOZÁS, KREATIVITÁS ÉS MEGÉRTÉS – NAPJAINK MAGYAR NYELVÉNEK NEOLOGIZMUSAI

Az előadás a nyelvi változási folyamatokat, a kreativitást, illetve a kapcsolódó befogadói megértési folyamatokat, stílustulajdonítást és attitűdöket vizsgálja napjaink magyarnyelv-használatának egyik jellemző területén, a neologizmusok témakörében, funkcionális-kognitív keretben.

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

A z e l ő a d á s o k t a r t a l m i ö s s z e f o g l a l ó i

A neologizmusjelenség – gyakran problémákat is felvető (vö. Minya 2003: 13) – tisztázására, meghatározására az előadásban az alábbi definíció alapján kerül sor: „a neologizmus olyan újszerű szerkezeti felépítésű nyelvi jelenség, melynek egy adott közlő és/vagy egy adott befogadó adott szituációban előzetes (vagy ilyen hiányában előzetesként értelmezett) tapasztalataihoz, ismereteihez és az ezekből fakadó elvárásaihoz viszonyítva újszerű jelentést és/vagy újszerű stílust tulajdonít. E jelentés- és stílustulajdonítás dinamikus, a fenti változók függvényében skálárisan módosulhat egyazon nyelvhasználó esetében is” (Sólyom 2014b: 19). E meghatározás értelmében elemez az előadás neologizmusokat, több céllal: egyfelől az internetes, „írott-beszélt” (Bódi 1998: 186) köznyelvből származó, változatos grammatikai felépítésű szavak (*be* igekötős neologizmusok, például *becéloz*, *bedrágul* stb.; képzéssel létrejött igék, például *facebookol*, *szelfizik* stb.; szóösszetételek, például *gerillakertész*, *kattintásvadász* stb.; elvonással keletkezett neologizmusok, például *árfolyamrögzít*, *kamubejelent* stb.; szófajváltással keletkezett neologizmusok, például *csúcs*, *zsír* stb.), néhány esetben pedig a kortárs magyar szépirodalomból származó, költői hapax legomenonnak tekinthető neologizmusok szemantikai-pragmatikai jellemzőit tekinti át.

Az előadás másik célja azoknak a befogadói értelmezési stratégiáknak, jelentéskonstruálási folyamatoknak, illetve attitűdöknek a bemutatása, amelyekkel kapcsolatban az elmúlt tíz évben a szerző rendszeresen végzett kérdőíves felméréseket (l. pl. Sólyom 2013, 2014a, b). A vizsgálatok keretében különböző korcsoportokba tartozó adatközlők válaszoltak a neologizmusokkal kapcsolatban feltett kérdésekre. Egy ilyen felmérésre egyetemi hallgatók körében várhatóan sor kerül még 2015 őszén, így az előadás friss eredményekkel is szolgálhat az elemzett neologizmusokhoz kötődő befogadói folyamatokkal kapcsolatban.

Kulcsszavak: neologizmusok, a nyelvi változás folyamatai, kreativitás, befogadói megértési folyamatok, stílustulajdonítás, attitűdök, funkcionális-kognitív vizsgálat

HIVATKOZÁSOK

- Bódi Zoltán 1998. Internetes kommunikáció – beszédkommunikáció. In Gósy Mária (szerk.): *Beszédkutató '98. Beszéd, spontán beszéd, beszédkommunikáció*. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézete. 178–188.
- Minya Károly 2003. *Mai magyar nyelvújítás – szókészletünk módosulása a neologizmusok tükrében a rendszerváltozástól az ezredfordulóig*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Sólyom Réka 2013. A neologizmusok hatása a szövegértésre. In: Hódi Éva (szerk.) *Beszéd- és szövegértés. Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok Ada, 2012. október 11., 12., 13. Ada: Szarvas Gábor Nyelvművelő Egyesület. 77–97.*
- Sólyom Réka 2014a. Neologizmusok használatának és megértésének vizsgálata. Egy szövegértési felmérés tanulságai. In: Ladányi Mária – Vladár Zsuzsa – Hrenek Éva (szerk.) *Nyelv – társadalom – kultúra. Interkulturális és multikulturális perspektívák I-II*. Budapest: MANYE – Tinta Könyvkiadó. 467–474.
- Sólyom Réka 2014b. *A mai magyar neologizmusok szemantikája*. Nyelvtudományi Értekezések 165. sz. Budapest: Akadémiai Kiadó.

■
Szécsényi Krisztina

ELTE, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest
krisztinaszeceenyi89@gmail.com

KÖZÉPISKOLÁSOK NYELVJÁRÁSI ATTITÚDJE HATÁRON INNEN ÉS TÚL

A magyar nyelvterületen köztudottan jellemző a nyelvjárások stigmatizáltsága, ám a dialektusok visszaszorulásának ellenére a nyelvhasználók többsége ma is nyelvjárásban beszél. Vajdaságban rendkívül fontos a nyelvjárás attitűd szempontja, hiszen a nyelvjárásvesztés a nyelvvesztéssel lenne egyenlő. Egyértelműen bizonyított tény, hogy a pozitív nyelvi attitűd kulcsfontosságú szerepet játszik a kisebbségi nyelv megőrzésében.

A dolgozat 15 és 18 év közötti anyaországi, valamint kisebbségben élő középiskolások nyelvjárás attitűdjét kutatja. A kérdőíves módszerrel összegyűjtött válaszokat több szempont alapján tanulmányozzuk, figyelembe véve a válaszadók nemét, életkorát és a szülők iskolai végzettségét. Mindemellett – a nyitott típusú kérdéseknek köszönhetően – megismerhetjük az anyaországi és a szerbiai középiskolások vélekedését a nyelvjárásokról.

A jelen munka célja összevetni az anyaországi és a határon túl élő középiskolások nyelvjárásokkal szemben kialakult attitűdjét, valamint felmérni ismereteiket a magyar dialektusokról.

Kulcsszavak: **nyelvjárás attitűd, nyelvjárás, középiskolások**

■
Takács Izabella

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka
bella.takacs@magister.uns.ac.rs

AZ INTERPUNKCIÓ JELENTÉSMÓDOSÍTÓ SZEREPE, FUNKCIÓJA

Az írásjelek egyezményes grafikai jelölések. Az interpunkciós jelek megléte, ill. az írásjel-nélküliség is jelentést hordoz. „Kétarcú jelenség” (Szikszainé 2006), hiszen az interpunkciós jelek segítik a szöveg egyértelmű felfogását, ugyanakkor többletjelentést is sugallnak. A dolgozat példaanyaga a médianyelv köréből kerül ki (Magyar Szó), hiszen ez minden

rétegnél jobban befolyásolja az élő nyelvhasználatot, ennél fogva a „kötelező írásjelhasználat” szabályai érvényesek rá (Keszler 2006; Laczkó – Mártonfi 2006). A Pierc által felállított jeltipológia keretébe helyezve az ikonokhoz sorolhatjuk be az írásjeleket, de Bódi–Veszelszki (2006) például az írásjelek sorát emotikonoknak tekinti. A dolgozat közel 800 cikk-cím írásjelhasználatát vizsgálja, konkrétan a NATO-bombázások idején és az ezt követő időszakban, feltételezve, hogy az adott társadalmi helyzetben az írásjelhasználat hangsúlyossá válik a médiában.

Kulcsszavak: ikon, interpunkció, jeltipológia, Magyar Szó, médianyelv

Tolcsvai Nagy Gábor

ELTE, BTK, Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest
tng hu@hotmail.com

KOGNITÍV SZEMANTIKA

Bevezetés és esettanulmány az ígéről

Az előadás első része a kognitív szemantika alapjait mutatja be. A nyelv rendszer és használat egysége, s az erről való emberi tudás szorosan összefügg a világról való tudással. A megismerés a közvetlen tapasztalaton alapul, az észlelések fontos elemeit az elme kiválasztja, befogadja, és sémákban elrendezi. A rögzült sémákból alakulnak ki a fogalmak, amelyek egy-egy fonológiai szerkezettel szimbolikus kapcsolatba hozva jelentésként funkcionálnak. Az előadás második része az ige általános és magyar jelentését vázolja. Az ige ebben az értelemben időbeli folyamatot fejez ki, elemi pillanatnyi állapotok egymást követő sorából áll.

Szemantikai tartalmának része az inherens temporalitás (a most-pontok sorára épülve), az eseményszerkezet és a két vagy több szemantikus figura. A magyar ige és a véges ígére épített tagmondat specifikus jellemzője az aspektus. Az egyszerű magyar főigék általában imperfektívek, belőlük prototipikusan az igekötő hoz létre perfektív ígét, kezdő- vagy végpontot helyezve a határolatlan imperfektív szemantikai szerkezetre. E struktúrák tovább alakulnak szemantikailag a tagmondatban, elsősorban az igeidő, valamint a tárgy és a határozók révén.

Kulcsszavak: aspektus, ige, jelentés, kogníció, temporalitás

■
Toldi Éva

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
evatoldi@eunet.rs

AZ ELHALLGATÁS JELENTÉSRÉTEGEI

Az előadás korpusza a mai vajdasági magyar irodalom alkotásaiból kerül ki. Azt állítja középpontba, hogy a téma és a narráció milyen kapcsolatban áll egymással, milyen jelentéseket lehet társítani a szövegekben megjelenő elbeszélői eljárásokhoz. A történelmi-traumatikus tapasztalat elbeszélhetőségének lehetőségeit és változatait, az emlékezés mechanizmusának működését mutatja be néhány eklatáns példán keresztül. A hallgatás és a jelentés üres helyeinek kitöltése ezekben a szövegekben az áradó narrációval váltakozva alakítja ki a szöveg struktúráját.

Kulcsszavak: **narráció, emlékezés, hallgatás, történelmi tapasztalat**

■
Tóth Tímea

Újvidéki Egyetem, BTK, Szerb Nyelv és Irodalom Tanszék
timeatot90@gmail.com

A SÍREMLÉKEK SZEMIOTIKAI VIZSGÁLATA A MAGYAR ÉS A SZERB KULTÚRÁBAN

Dolgozatunk néhány magyarországi és szerbiai temető alapján felvázolja a két nép síremlékekhez fűződő kulturális szokásait. A kiválasztott városok Újvidék és Szeged, mindkét helyen két-két temetőt vizsgáltunk. Ezenkívül Kanizsán is gyűjtöttünk anyagot (Vajdaság), ahol Újvidékkel ellentétben a lakosság túlnyomórészt magyar anyanyelvű. Mindkét városban jelen van mindkét nemzet, ezért egyik feltevésünk az, hogy a szokások nagyon hasonlóak.

Az összehasonlítást szemiotikai módszerekkel végezzük. Megszemléljük a síremlékek formáját, színét, feliratait és (fény)képeit. Alapkérdésünk arra vonatkozik, hogy az eltérések mennyire köthetők egy meghatározott kultúrához, és mennyire az urbanizált életformához. Ha a városi életmód hatása erősebb, a két helység temetőinek síremlékei között nem sok különbséget fedezhetünk fel. Ekkor viszont tetten érhetőek a bizonyos koronkénti változatok, amelyek mindkét városra egyaránt jellemzőek.

Kulcsszavak: **szemiotika, síremlék, temető, kultúra**

Törteli Telek Márta

Újvidéki Egyetem, Interdiszciplináris és Multidiszciplináris Doktori Iskola

Munkahely: Jovan Jovanović Zmaj Általános Iskola, Martonos

ttmarta76@gmail.com

A DIGITÁLIS SZÖVEGEK OLVASÁSI STRATÉGIÁI

A dolgozat középpontjába a hipertext kerül, amely a tudást a hagyományosan lineáris szövegstruktúra helyett a kognitív emberi gondolkodást hívebben tükröző nemlineáris, térbeli, hálózatos rendszerben helyezi el. A barthesi írható szöveg megvalósulásaként a szerző/mű/hagyomány hármasaról áthelyezi a hangsúlyt a szöveg/diszkurzus/kultúra hármására. A hipertext elsősorban a narratív műfajokat érinti, ugyanis a lineáris rend megbontásának, viszonylagossá tételének elsősorban itt van értelme. A valódi hipertext esetében nem létezik egy történet, csupán olvasási módok léteznek. Ez a fajta olvasás egyértelműen szakít a „műegész” eszményével: a felhasználói hiperugrások révén a befogadó szerzői funkciót ölt magára.

A tanulmány a hipertextek rendszerezését nem csupán a formai-szerkezeti jegyek alapján viszi véghez, hanem kialakítja a hipertextusok olvasásközpontú rendszerezését, ami az értelemképződést gátló és az értelemképződést lehetővé tevő kategóriákkal operál, az orientáció eszközeinek meglététől vagy hiányától függően. A digitális és a nyomtatott szöveg közötti legfontosabb különbség az információ elsajátításának a stratégiája. A szerző rámutat, hogy az újabb olvasási mód a weboldalnak a nyomtatott oldalétól radikálisan eltérő szerkezetével magyarázható: a tartalmak itt mozaikszerűen helyezkednek el. Ennélfogva az olvasás és az azt követő értelmi feldolgozás hatékonysága, eredményessége nagymértékben függ az alkalmazott szövegbeli jelzésektől. A digitális szövegek arra is lehetőséget adnak, hogy az olvasó maga is a szöveg létrehozójává váljon, így képes legyen a szöveg azonnali használatára, kiegészítésére, módosítására. Mindebből következően az elektronikus-digitális média korában az olvasás tanítása nem elégedhet meg az alfabetikus írás értelmezési képességének elsajátításával, a következő területekre is ki kell terjednie: 1. az információ felkutatása (keresési technikák); 2. az információ dekódolása (szöveges és multimediális tartalmak esetében is); 3. az információ értékelése (abszolút értékesség vagy értéktelenség, ill. a saját aktuális céljainkhoz mért relatív érték); 4. az információ újraszervezése saját digitális könyvtárakba.

A dolgozat feltérképezi az elektronikus közegben elkülöníthető olvasási eljárásokat, miközben a hipertexthez a koncentrikus olvasás fogalmát társítja, valamint felhívja a figyelmet, hogy a digitális olvasás a szövegbe zárt jelentések keresésétől és megértésétől a szabad asszociációkba való merülés felé tolódik el.

Kulcsszavak: hipertext, intertextualitás, digitális olvasás, olvasási módok, asszociáció

■
Tüskei Vilma

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
wiklaj@gmail.com

A MAGYAR BE IGEKÖTŐ ÉS ANGOL MEGFELELŐI

A magyar nyelv elsajátításakor nagy gondot okoznak az igekötők. A magyar igekötők és az angol prefixumok jelentései nem teljesen fedik egymást, ezért dolgozatunkban feltérképezzük, hogy van-e az angol nyelvben a *be* igekötő különböző jelentéstartományainak tipikus kifejezőmódja. Munkánk korpuszvizsgálat-alapú, melyet kognitív és kontrasztív megközelítéssel végeztünk el. Korpuszunkat Esterházy Péter *A szív segédigéi* című műve és angol fordítása képezi. A *be* igekötő korpuszunkban előforduló jelentései: a) helyjelentés (*belép*); b) a cselekvés eredményének kifejezése (*befagy*); c) a cselekvő a cselekvést valaki számára/valaki előtt végzi (*beszámol*); d) megváltozhat az ige vonzatstruktúrája (*bevall*); e) a magyar nyelvészetben még kevésbé elfogadott határjelentésre is találtunk példát (*betelt a pohár*). Ezenkívül olyan eseteket is számba vehettünk, ahol (f.) az igekötő az ige nem átlátszó jelentésváltozást okoz (*bepalizták*). Helyjelentés esetében az angolban gyakran jelentkeznek olyan igék, amelyek igekötő és előjárósó nélkül is kifejezik a magyar igekötős ige jelentését (*sink / besüpped*), de a magyar igekötő megfeleltetése el is maradhat (*feel / áthat*). Láthatjuk, hogy nemcsak frazális igék jelennek meg a szövegben (*cave in / behorpad*). Olyan szintagmatikus megoldások is vannak, ahol az ige mellett főnév vagy melléknév fejezi ki a magyar igekötő jelentését (*switch sides / átáll, stopped short / megtorpan-tunk*). Bizonyos előjárósók gyakrabban egyes jelentéscsoportok esetében (például az *in* helyjelöléskor). A dolgozat eredményeként megállapíthatjuk, hogy a magyar igekötők tanításának más megközelítése is lehetséges: megtehetjük ezt a magyar nyelv szemszögéből, amikor is az alap helyjelentésű igekötőkkel kezdjük az igekötők tanítását (ki, be, le, fel, át, vissza), de hagyatkozhatunk az idegen nyelv felépítésére is. Az angol esetében például azokkal a helyjelentésekkel lehet kezdeni, ahol az angolban vagy frazális igéket használunk, vagy a magyar igekötő jelentése része az angol prefixum nélküli ige jelentésének.

Kulcsszavak: **igekötők, be igekötő, frazális ige, kognitív elemzés, kontrasztív elemzés**

■
Utasi Csilla

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
csilla.utasi@gmail.com

TOLNAI OTTÓ WILHELM-DALAINAK KOGNITÍV SZEMANTIKAI MEGKÖZELÍTÉSE

A szerző dolgozatában Tolnai Ottó Wilhelm-ciklusát a kognitív szemantika fogalmaival értelmezi. Az elemzés középpontjában a versek metaforikussága áll. A ciklus darabjai Wilhelm, a falu bolondja nézőpontjából alkotják meg egy-egy dolog vagy elemi jelenet fogalmi és szemantikus konstrukcióját. A versekben Wilhelm nyelvi reprezentációja mögött azonban érvényesül egy másik tudat is, mely Wilhelm hétköznapi nyelvi reprezentációját az esztétikai megismerésről szóló metaforákká alakítja át.

Kulcsszavak: kognitív szemantika, Wilhelm-dalok, fogalmi és szemantikus konstrukció, esztétikai megismerés

■
Vukov Raffai Éva

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka
eva.vraffai@gmail.com

NÉHÁNY DISKURZUSJELÖLŐ KOMMUNIKATÍV-SZOCIOLINGVISZTIKAI JELENTÉSVIZSGÁLATA

Dolgozatomban vajdasági 19–21 évesek körében vizsgálom a *mindazonáltal* és a *voltaképpen*, valamint a *pedig*, *valószínűleg* kifejezésekhez és szinonimáikhoz kapcsolódó jelentéselemeket. A vizsgált szavak használata az adott régió nyelvhasználatában nagymértékben eltér a normatív nyelvhasználatától, azaz értelmezésüket befolyásolja, hogy a magyar regionális nyelvhasználatban az adott kifejezések szemantikailag nem motiváltak a beszélők számára. Mindennek következményeképpen az adatközlők szövegértése bizonytalan, sok esetben hibás.

Kulcsszavak: diskurzusjelölők, regionális nyelvhasználat, hibás jelentéstulajdonítás

A B S T R A C T S

Edit Andrić

**A CONTRASTIVE STUDY OF THE LEXICAL ASSOCIATIONS
OF *SZEM* IN HUNGARIAN AND *OKO* IN SERBIAN**

Lexical associations contribute to understanding associations between words in the mental lexicon. By analysing a single lexeme, the present paper aims at revealing the workings of one segment of the mental lexicon in Hungarian and Serbian. It is often claimed that the more common features a lexeme has with its equivalent in another language, the more likely it is that the two will trigger the same reaction. This is shown using a concrete concept as an example: the organ of vision, one of the most important sense organs, more precisely the Hungarian lexeme denoting it and its Serbian equivalent. Since the analysis is based on contrasting lexemes of two genealogically and typologically different languages, the initial hypothesis is that the differences between the two languages will also be reflected in the associative meaning fields of the lexemes contrasted.

The analysis is based on associative dictionaries of the two languages, namely the *Encyclopedia of Hungarian Norms of Associations 1* (Lengyel 2008) and the *Associative dictionary of Serbian* (Piper, Dragičević & Stefanović 2005).

Keywords: **lexical association, mental lexicon, Hungarian, Serbian**

Anna Bíró

**LINGUISTIC CHARACTERISTICS OF THE WRITINGS OF YOUNG
HUNGARIANS IN VOJVODINA**

The primary aim of the study is the linguistic analysis of Hungarian-Serbian bilingual secondary-school-pupils' essays written in Hungarian and Serbian. The fundamental aspect of the analysis is to highlight those linguistic phenomena and features that differ from the standard Hungarian variety norms and can be considered as signs of a local or regional dialect. These phenomena are natural in spoken communication but may occasionally appear in written texts as well, despite the fact that in schools compliance with the standard is taught and accepted by the teachers. The analysis covers

the presentation of the most common mistakes found in the Serbian language material and also attempts to categorize the phenomena and mistakes according to the pupils' place of residence.

Study rationale:

The Hungarian language variety used in Vojvodina differs from the standard, however, we cannot speak about a common variety for the whole territory of Vojvodina, but rather of dialects that mainly exhibit tonal and pronunciation differences. The variety used in the northern parts of the province is closest to the standard, and Hungarian pupils living in this area have considerable mother tongue input compared to children living in scattered Hungarian settlements, as they can use their L1 in most linguistic domains. Regarding Serbian, the situation is reversed: the use of the state language is often limited to school language classes.

Due to all these facts, different features of language use and mistakes can be expected in the written products (essays) of pupils coming from northern-Vojvodinian settlements and scattered settlements.

Keywords: **standard language, dialect, bilingualism, writing, language mistakes**

Erzsébet Csányi

ROLL OVER

(Tools for intensifying meaning in Fenyvesi Ottó's jeans-poem)

In Fenyvesi Otto's poem entitled *Roll over T@polca* the flowing, overwhelming, co-ordinative, highlighting, stirring up procedures of jeans poetry prevail as the typical poetic tool for intensifying meaning. The exaggeration, the strident emotional coloring mobilizes the extremes of linguistic potential. In rolling over - in overthrowing, tipping over, passing round, spinning, turning over, the Beatnik emotional world tries to question the course of the world and to suggest the conflict, and yet not to clash with anything violently and not to confront. Clustering, repetition as a means of emphasis, recurring lines in verses all serve as a new intake of breath in the dizzying cycle of rhythmically appearing thoughts.

Keywords: **Fenyvesi Ottó, jeans-poetry, intensifying meaning, repetition**

■
Tamás Fábics

ADDENDA TO THE STUDIES OF SLAVIC HOMELAND

The Slavic homeland is to be understood as the area where the Ancient Slavic (Proto-Slavic) language considered as an aggregate of Ancient Slavic dialects ultimately formed and where the early Slavic tribes lived in geographical vicinity of each other. Determining the location of the Slavic homeland is a complex task since scientific examinations go back to the preliterate period, so the results of scientific research in the field of Paleolinguistics and Comparative Historical Linguistics must be employed. Additionally, logical interrelationships must be established between various scientific findings in the fields of History, Ethnography, Zoology and Botany.

In view of all the above, it is not surprising that numerous different hypotheses about the Slavic homeland have appeared in the course of the history of Slavistics. According to one of them, the Slavic homeland was located in the Carpathian Basin. The earliest source of this hypothesis is the Russian Primary Chronicle («Повесть временных лет»), compiled in the 12th century on the territory of Ancient Russia. This hypothesis was widespread in the scholarly literature until the 20th century; however, it was later abandoned. Recently, O. N. Trubačev, as well as the author of this article have in the course of their toponymic researches arrived at results that sustain this hypothesis. The evidence presented in this article is intended to sustain the hypothesis that the Slavic homeland was indeed in the Carpathian Basin. The evidence comprising the interrelationships between the results of O. N. Trubačev's and the author's own research, as well as scientific findings in Geography, Zoology, History and Ethnography, present a rather new view of the oldest hypothesis about the Slavic homeland.

The word etymologies and logical relationships presented in the article primarily involve the Thracian>Slavic early interinfluences, but they also suggest that the Ancient Slavs lived in the Balkan region or on its periphery, most probably in a rural area (Horticulture and livestock agriculture).

Based on the geographical environment, the historical migrations of the population and botanical research there is a single territory in the region that can be taken into consideration as the early area of Slavic habitation, namely the Carpathian Basin. The post-glacial vegetation area of the bush named *Amelanchier*, the etymology of the set of the word forms „birka – irga – irha” and the semantic interrelationships presented in the article provide additional evidence in support of the hypothesis argued for in the paper.

Keywords: Slavic homeland in the Carpathian Basin, Thracian-Slavic language early interinfluences, Etymology, Ancient Slavic language, Proto-Slavic language, toponymic research, area of Slavic habitation

Beáta Grabovac

WORDS FROM THE ASPECT OF VALENCE AND AROUSAL

The aim of this work is to overview various studies which have dealt with the experiential level and processing of emotion-laden and neutral words.

Several psychological inquiries have dealt with the question of the impact variations along the dimensions of valence (pleasure-displeasure) and arousal may have. The concrete aim of these inquiries is to show what changes on the level of subjective experience and the level of physiological experience the processing of various words and concepts may have in monolingual and bilingual people.

Our study uses a scale to develop a small database and it emphasizes the dimension of valence as an organizing factor.

Keywords: **subjective experience, physiological experience, processing and experiencing words**

Szabina Halupka Rešetar

POLYSEMY OF THE LEXEMES *HOUSE/HOME* IN ENGLISH AND *HÁZ/OTTHON* IN HUNGARIAN

Drawing on Conceptual Metaphor Theory (Lakoff & Johnson 1980, Johnson 1987, Lakoff 1987) and Conceptual Metonymy Theory (Radden & Kövecses 1999, Radden 2000, Barcelona 2000) the paper presents a contrastive analysis of the lexemes *house/home* in English with their Hungarian equivalents, *ház/otthon*. The analysis is based on material excerpted from monolingual dictionaries of English and Hungarian (*Longman Dictionary of Contemporary English*, *Macmillan English Dictionary*, *Oxford Advanced Learner's Dictionary* and *Magyar értelmező kéziszótár*, *Magyar szinonimaszótár*, *Magyar szókincstár*). The aim of the paper is to reveal the extent to which the metaphoric and metonymic extensions of meaning of the given lexemes can be compared in these two genealogically and typologically unrelated languages. The results of the research point to the existence of numerous similarities between English and Hungarian. However, the differences noted in the ways in which metaphors operate in these two languages are also addressed, since these show best the crosslinguistic and crosscultural differences.

Keywords: **polysemy, metaphor, metonymy, English, Hungarian**

Éva Hózsa – Ilona Rajsli – Hargita Horváth Futó

NAME – LITERARY NAMING – OPENING UP NEW SEMANTIC PROSPECT

The examination of personal names helps to understand the complexity of features involved, namely those that are being substituted by a single nominal element. According to Roland Barthes, what is impossible to write down anymore is the Proper name. Thus, the object of the present research is the proper name discourse that can be launched in the Hungarian literature in Vojvodina, i.e. the theoretical problem of the separability of the proper name. The research extends to the examination of the proper names appearing in the title, literary naming, inter-textual and inter-medial samples, mythological aspects, telling names, name and identity, as well as to autobiographical concerns and to the cultural context. From the viewpoint of the psychology of creativity, it is important to observe the individual and socio-cultural background influencing literary naming, the emerging sociolinguistic questions and the attitudes and strategies of naming and the motivation behind it. In Vojvodina, as a multicultural space, linguistic contact is also expected to influence literary naming. Literary naming is also an issue of stylistic interest, therefore the connotation of a name, its aesthetic and metaphorical aspects and its ability to create an atmosphere in the literary work are also relevant. The linguistic analysis of the personal name corpus used covers the classification and analysis of the name origin, its phonetic make-up, as well as its components. The examination primarily focuses on linguistic issues in a corpus of contemporary Hungarian literature in Vojvodina.

Keywords: **personal name, telling name, wordplay, name fashion, intertextuality, the character as a linguistic form, attitudes to naming**

Julianna Ispánovics Csapó

THE PHENOMENON OF LINGUISTIC ERROR/PROBLEM AND ITS SIGNIFICANCE IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL, CULTURAL IDENTITY

The constant presence and toleration of linguistic “errors”, “problems” (may) indicate support and acceptance. The reasons for the mother tongue falling or being pushed into the background and its impairment may be sought in

its status wavering. Alternatively, it might also be viewed merely as an instance of language change. The depreciated and/or devalued vernacular (or language change) may also undermine, transform the contents of the specific national culture and its identity.

Based on the above, the following questions emerge: where is the limit, i.e. when and to what extent can a given linguistic phenomenon be considered an “error”, a “problem” or merely “change”.

Preserving a language and controlling its usage (if such a thing is possible) are matters of vital importance. The national language is not only a means of social, political and economic prosperity, but it also has the role of transferring and preserving values and forming and improving the identity of both the majority and the minority population. Consequently, the status of a language and its usage can be related to language loss and language shift, as well as to culture loss and culture shift.

Keywords: **linguistic error, linguistic problem, identity, culture, nation**

Edit Katona

“IF BORN A MAN, THEN BE A MAN” Metaphorical forms of codes of manliness

In the course of getting to know the world, one learns schemes, metaphors, symbols, and linguistic forms and twists created by society. Stereotypes associated with sexuality i.e. femininity and masculinity, are also contained in culturally handed down metaphors in the [Hungarian] language. Masculine identity, role, discourse and social orientation are also formed and passed on from an ancient system of symbols and metaphorical thinking through cognitive metaphors into everyday language as well as into literary texts.

The aim of the study is to discover how the notion of manliness is constituted depending on social, historical, cultural, literary and linguistic tradition. The patterns of description of manliness change according to the challenges of any given period, but the basic characteristics still bear traces of the earliest social, human assumptions and schemes. Researching the metaphorical codes of manliness, studying the interactions of conceptual domains (mental spaces), one discovers new source domains, which are nevertheless only contemporary manifestations of existing mental images.

Keywords: **cognitive metaphor, power, army, sport, knowledge, art, private life**

Eleonóra Kovács Rác

SOCIAL MEANING AND ATTITUDE TO DIALECTS

The present study summarizes the aspects of social meaning which can be found in sociolinguistics. On the other hand, it also creates a connection between linguistic attitude and collective social meaning. Furthermore, it presents how collective social meaning manifests itself in a research carried out among elementary school pupils in Vojvodina on their attitude to dialects. A distinction is made between social meaning and collective social meaning. The former deals with social forces influencing an individual's speech, while the latter looks into societal factors influencing the community. At the same time, social meaning points towards interactional sociolinguistics as well as pragmatics.

Keywords: **sociolinguistics, interactional sociolinguistics, social meaning, linguistic attitude, dialect**

Irén Lán

SEMANTIC INTERPRETATION OF SENTENCE STRUCTURES

The issue of the relationship between syntactic form and meaning has been the focus of interest since the second half of the past century, first within the framework of generative linguistics, later in the functional cognitive approach, which has offered an alternative approach to researching the topic.

Generative linguistic theory has several models; in each one of them there is interaction between syntactic form and the structure of meaning. Among other things, the models differ from each other with respect to which structure one of the grammar components, the semantic component interprets. In *Aspects of the Theory of Syntax* the semantic component of the sentence is connected to its deep structure gives; it is the deep structure which determines thematic relations. In the model developed in the 1970s, surface structure also has this role, while according to a newer development only the surface structure is interpreted by the semantic component; namely, meaning has certain aspects which form the meaning of the sentence in the surface structure (focus, coreference, presupposition). As the model was developed further, it became enriched by a new concept, the concept of Logical Form, which is a partial representation of the meaning of a sentence. The Government and Binding of the 1980s is a modular theory, one of the modules of which deals with meaning. The Structural Syntax of Hungarian, based on the theory of government and binding, also includes rules relating to grammatical meaning.

One of the tasks of linguistics today is the development of a functional cognitive linguistic approach to grammar which outlines the relationship between and interconnectedness of morphology, syntax and semantics.

Keywords: **generative grammar, models, deep structure, surface structure, semantic interpretation, Logical Form, principles, cognitive functional approach**

András Lukács

SHOULD EVERYTHING THAT HAS A MEANING BE TRANSLATED? Roman toponyms in Hungarian guidebooks

Toponyms referring to foreign denotata are indispensable in guidebooks presenting foreign destinations. In the case of toponyms with a clear meaning, the question emerges whether the original, foreign form should be presented to the Hungarian reader or its translation. The former solution provides easier identification of the toponym, whereas the latter one ensures complete understanding.

In the presentation, I analyse a particular group of place names found in Hungarian guidebooks, those referring to the city of Rome. What makes these toponyms special is the fact that both their Latin and Italian names can be considered original. Moreover, some of them have more than one conventional Hungarian equivalent, which makes it even more difficult for the translator or author to decide which form to use in Hungarian guidebooks presenting Rome.

Keywords: **Hungarian guidebooks, Rome, toponyms with foreign denotata, original names, conventional Hungarian equivalents, translated forms**

Klementina Magyar

REPORTING AND STRUCTURE IN THE NOVEL *NATURAL LIGHT* BY PÁL ZÁVADA

The paper analyzes Pál Závada's latest novel, *Natural Light* (*Természetes fény*), published by Magvető Publishing House in 2014. The book takes place between 1937 and 1947; by building an intricate narrative network, the author approaches the greatest and deadliest conflict in the history of mankind from a new perspective. The paper primarily examines how the narrator, who takes on the role of a chronicler, turns into a gallery of historic memento the nearly

630 pages long work, which unfolds a complex and diverse relationship between fiction and documenting reality. Moreover, it addresses the issue of how the resulting intermedial work (the dual play of text and image) brings about an inextricable intertwining of the structural and thematic elaboration of the novel.

Keywords: **text, image, chronicler, report, structure**

László Molnár Csikós

THE DISTRIBUTION OF MEANING BETWEEN WORDS AND PHRASES

Each language has its phonetics, lexicology, syntax, but also its semantics. The semantic peculiarity of a language may partly consist in the way some meanings are associated with words and other meanings with phrases. Those languages in which meanings are mostly associated with words tend to be synthetic in nature, whereas languages in which many meanings are connected with phrases usually belong to the analytic type. Hungarian is most often classified into the former type of languages, whereas Serbian is claimed to belong to the latter type. There are numerous lexical differences between these two languages. The synthetic nature of Hungarian is especially obvious when it is compared to other, mainly analytic languages like Romanian, French, Latin, etc. Firstly, Hungarian complex nouns and adjectives usually have a phrasal equivalent in analytic languages. The correspondents of many Hungarian prefixed verbs are also phrasal categories in Romanian, often in Serbian, as well. Phrases in the analytic languages usually correspond to derived forms or even roots in Hungarian. Phrases usually consist of two content words, though at times there are three or more words in a phrase. However, it is important to note that there are occasional analytic phenomena in the synthetic languages, too, and vice versa, certain synthetic processes can also be found in the analytic languages.

Keywords: **language semantics, word meaning, phrase meaning, synthetic nature, analytic nature**

Anikó Novák

THE MEANING-CONVEYING SPACE OF THE MUSEUM

The presentation focuses on the space of museums and exhibition halls. According to Mieke Bal, the museum is a discourse, and the exhibition is a statement in it, so we can talk about a communication process in the museum. The

aim of the research is to identify this process, and to demonstrate how the space of the museum conveys meanings. The research of specific museum spaces is based on semantics, the theory of communication and visual rhetoric.

Keywords: **museum space, meaning, semantics, theory of communication, visual rhetoric**

Katalin Ózer

ADDRESSING CLASSMATES BY TEENAGERS

In this paper I will be dealing with the use of language by German and (Vojvodinian) Hungarian secondary school teenagers, more precisely, with their use of nominal forms when addressing other classmates. This analysis focuses on the meaning of lexemes collected by using a questionnaire, with special emphasis on the relation between their lexical meaning and their communicative-pragmatic meaning. When analyzing the relation between these two kinds of meaning I will pay special attention to the fact that terms of address carry information about the interlocutors as well as about the psychosocial relationship holding between them. By analyzing the language use of the given age group, the paper aims to contribute to the comparative study of German and Hungarian youth language.

Keywords: **address forms, nominal address forms, group address, lexical meaning, communicative pragmatic meaning, youth language, German, Hungarian (in Vojvodina)**

Zsolt Pápista

THE SCENARIO MODEL: THE ROLE OF DYNAMIC MENTAL REPRESENTATION IN THE INTERPRETATION OF METAPHORICAL IDIOMS

Understanding how humans interpret language has been a goal for philosophers and linguists for centuries. While there are differing views regarding the interpretation of idioms, ranging from the compositionality of language interpretation to its non-compositionality, due to their figurative meaning, idioms have long been a prevailing topic of interest in the field of semantics. Based on the conceptual phenomena of isomorphism and motivation, Geeraerts

(2003) introduced the so-called prismatic model in order to explore the interaction of metaphor and metonymy in light of the syntagmatic and paradigmatic dimensions of idioms. This paper will propose a variation of the prismatic model, the *scenario model*, incorporating an added temporal factor, with the intention to describe the interpretation of certain kinds of metaphorically motivated (but not necessarily isomorphic) idioms that create their figurative meaning not through a static mental image evoked by the constituent parts of that expression, but a dynamic mental representation of the actual scene involving movement or change. This model portrays the mental representation of such idioms as consisting of at least three separate images, whose interaction plays a major role in evoking the idiomatic meaning of the whole expression: an *opening* and a *closing image*, which depict the movement or change in the mental representation of the expression in a before-after manner (and are often inferentially incorporated into the processing of the meaning), as well as at least one *action image*, which induces the dynamic mental representation.

Keywords: **idiom, metaphor, mental representation, mental image, inference, motivation, isomorphism, prismatic model, scenario model, meaning**

Mária Pásztor-Kicsi

METAPHORS OF THE COMPUTER

The paper deals with the characteristic semantic features of the terminology and commonly used expressions related to the computer, as the basic unit of data processing, as well as all the fields of its application. The research focuses on the process of conceptualization and its results, mostly based on Lakoff and Johnson's theory of conceptual metaphors. Namely, these authors have found that "most of our conceptual system is metaphorical in nature" (Lakoff & Johnson 1980: 4), thus the language of the relatively young discipline of Computer Science can be also considered as a rich source of different conceptual metaphors. The present work concentrates basically on metaphors (and related metonyms) of the computer as a personified entity (eg. COMPUTER IS AN INTELLIGENT, HUMANLIKE PERSON, COMPUTER IS A NATURAL/SUPERNATURAL FORCE) or as a part of a complex structure or system (eg. COMPUTER IS AN INDUSTRY, DATA ARE RESOURCES/PRODUCTS) etc.

Keywords: **computer, Computer Science, conceptualization, conceptual metaphors, metonymy**

Ilona Rajsli

SEMANTIC ANALYSIS OF SOMATIC IDIOMS IN THE 16TH-17TH CENTURY

Due to the anthropocentric character of language, names of body parts are often the key word in idioms (somatic phraseologisms), and since they may be found in the earliest collections of idioms, the semantic analysis of this type is important from the diachronic aspect, too. The present study examines the types of meaning change observable in somatic phraseologisms in the 16th and 17th century. Since idioms containing names of body parts are numerous and of varying editions in Hungarian, the analysis focuses on the definition of types of phenomena and change, as well as on the description of the general characteristics of Hungarian idioms which go beyond particular semantic phenomena. The study also looks at the interconnection of structural and semantic change in idioms; e.g. the paradigmatic relations of phraseologic units, phenomena like key word change, phraseological synonymy and antonymy. A change in valency relations may also result in a change in meaning; in the early texts analyzed, the process of phraseologization occurs in parallel with the change of meaning from concrete to abstract and metaphorisation plays the leading role in this process. The analysis is based on a corpus consisting of texts by Gáspár Heltai, Péter Bornemisza, István Magyari and Péter Pázmány.

Keywords: semantic analysis, diachrony, somatic idioms, Hungarian language in the 16th-17th century

Réka Sólyom

LANGUAGE CHANGE, CREATIVITY AND INTERPRETATION – NEOLOGISMS IN PRESENT-DAY HUNGARIAN

The talk analyses in a functional-cognitive framework the process of language change and language creativity, and related to this, the attitudes of language users within a typical field of present-day use of Hungarian, that of neologisms.

In order to clarify the notion of neologism (which sometimes raises problems, cf. Minya 2003: 13) the talk builds on the following definition: “a neologism is a linguistic phenomenon with a novel structure, which in a given situation is attri-

buted a new meaning and/or a novel style compared to the speaker's and/or the hearer's previous (or expected) experience, knowledge and expectations. The process of ascribing meaning and style is dynamic, and may vary along a scale depending on the above mentioned features, even within a particular language user" (Sólyom 2014: 19). The talk analyses neologisms in the sense of this definition, with several aims: to explore neologisms with various grammatical structure in the internet's "written-spoken" (Bódi 1998: 186) language (e.g. neologisms with the prefix *be-*: *becéloz*, *bedrágul*, etc.; verbs derived from nouns, e.g. *facebookol*, *szelfizik*, etc.; compounds, e.g. *gerillakertész*, *kattintásvadász*, etc.; neologisms created by back-formation, e.g. *árfolyamrögzít*, *kamubejelent*, etc.; conversions, e.g. *csúcs*, *zsr*, etc.) as well as to analyse the semantic-pragmatic features of some hapax legomena (nonce words) from contemporary Hungarian literature.

A further aim of the talk is to present the strategies of interpretation, the processes of meaning construction and the attitudes which have been investigated by the author for the past 10 years (cf. Sólyom 2013, 2014a, b). In this research, informants of different age groups answered questions contained in a questionnaire about neologisms. Such a survey will be conducted among university students in the autumn of 2015; consequently, the talk can provide some new results about language users' processes of interpreting neologisms.

Keywords: **neologisms, language change, creativity, process of interpretation, style attributions, attitudes, functional-cognitive framework**

Krisztina Szécsényi

SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ATTITUDE TO DIALECTS FROM BOTH SIDES OF THE BORDER

It is well-known that dialects are stigmatized in Hungarian speaking areas, but even though dialects are being suppressed, the majority still speaks in a dialect. The speakers' attitude to dialects is extremely important in the Vajdaság (Province of Vojvodina) because the loss of the dialect would mean losing the language itself. It has been proven that a positive language attitude is vital in preserving a minority language.

This paper analyses Hungarian speaking secondary school students' – aged 15-18 – attitude to dialects from the Vajdaság and Hungary. The data elicited by a questionnaire are analysed with respect to the informants' gender, age and their parents' level of education. Furthermore, open questions allow for a deeper look into the informants' views on issues of dialect on both sides of the border.

The aim of this paper is to compare secondary school students' attitude to dialect from Vajdaság with those of the students from Hungary and to assess their knowledge of Hungarian dialects.

Keywords: **attitude to dialect, dialect, secondary school students**

Izabella Takács

THE MEANING-CHANGING ROLE AND FUNCTION OF PUNCTUATION

Punctuation is a set of conventional graphic marks. Both the presence and the absence of punctuation conveys a certain meaning. Thus, punctuation is a „two-faced phenomenon” (Szikszainé 2006), since punctuation marks help to understand the text clearly; however, they also suggest additional meanings. The corpus this paper is based on is taken from the language of the media (*Magyar Szó*). The language of the media influences language use more than any social class, therefore it has to follow the “obligatory rules of punctuation” (Keszler 2006; Laczkó – Mártonfi 2006). According to Pierce’s sign typology, punctuation marks may be considered icons; however, Bódi – Veszelszki (2006) view them as emoticons (a line-up of punctuation marks). The paper examines punctuation in approximately 800 newspaper article titles, particularly during the NATO bombing campaign and the subsequent period, on the assumption that in the given social situation, greater emphasis was put on the use of punctuation marks in the media.

Keywords: **icon, punctuation, sign typology, Magyar Szó, the language of the media**

Gábor Tolcsvai Nagy

COGNITIVE SEMANTICS: INTRODUCTION AND A CASE STUDY OF THE VERB

The first part of the presentation gives an overview of cognitive semantics. Language is the unity of system and usage, and knowledge of this unity is closely related to knowledge about the world. Cognition is based on direct experience, the mind singles out the important elements of perception, processes them and arranges them in schemas. Concepts are processed from schemas; when concepts are connected to phonological structures in a symbolic relation, they function as meanings. The second part of the presentation gives a draft of the semantic structure of the verb, concentrating on its general features as well as its specific Hungarian features. The verb expresses a temporal process consisting of a sequence of component states based on the present points. Inherent temporality, event structure and schematic figures are part

of the verb's semantic structure. One specific feature of the Hungarian verb and clause is aspect. Bare Hungarian verbs are imperfective by default; verbal prefixes prototypically change their nature into perfective, imposing a starting or end point upon the imperfective, unbounded semantic structures. These structures are further modified by tense, the grammatical object and adverbials.

Keywords: **aspect, cognition, meaning, temporality, verb**

Éva Toldi

THE LAYERS OF MEANING IN CONCEALMENT

The bulk of the presentation is based on a corpus of works of Hungarian literature from Vojvodina. It focuses on the relationship between theme and narration, that is, the kinds of meanings that can be associated with the narrative processes used in the texts. Using a few typical examples, it presents the possibilities and variants of the ability to recount historical-traumatic experience and the workings of the mechanism of remembering. It is the requirement to fill in the empty places of silence and meaning in these texts alternating with the flow of narration which develops and moulds the structure of these writings.

Keywords: **narration, remembrance, silence, historical experience**

Márta Törteli Telek

STRATEGIES FOR READING DIGITAL TEXTS

This study focuses on hypertext, which arranges knowledge into a non-linear, spatial, net-like system instead of the traditional linear, textual one, because the former better reflects cognitive human thinking. As an implementation of Barthes' writeable text, it shifts the emphasis from the author/work/tradition onto the text/discourse/culture. Hypertext appears mainly in narrative genres, since disrupting or relativizing the linear order makes most sense in exactly these text types. In the case of a real hypertext, there is no single story, only different ways of reading. This kind of reading has nothing to do with the traditional idea of a work being "an authorized, final product": due to hyperjumps, the reader becomes a scriptor, taking an active part in producing the text.

The study systematizes hypertexts based not only on their formal-structural features but also based on the ways of reading by differentiating between two kinds of reading, one enabling and the other preventing concept-formation,

depending on the presence or absence of orientational skills. The most important difference between digital and printed texts is the strategy used to receive the information. The author points out that the new way of reading is a result of the structure of web pages, which is radically different from that of printed texts: its contents are distributed like a mosaic. Thus, the effectiveness and success of reading and comprehension largely depend on textual signals. Digital texts enable the reader to become a scriptor, i.e. to immediately use, supplement and modify the text. Consequently, in the era of electronic-digital media, teaching reading cannot include only teaching how to interpret alphabetical writing. It must include the following aspects, too: 1. searching for information (search techniques); 2. decoding information (in both textual and multimedial contents); 3. evaluating information (absolute value or lack of it, or relative value depending on our current aims); 4. reorganizing information into our own digital library.

The paper maps the various reading strategies used in electronic media and links the concept of concentric circles reading strategy to hypertext. It also draws attention to the fact that digital reading is shifting from searching and interpreting the meaning hidden in texts towards free associations.

Keywords: **hypertext, intertextuality, digital reading, ways of reading, association**

Tímea Tóth

SEMIOTIC ANALYSIS OF GRAVESTONES IN HUNGARIAN AND SERBIAN CULTURE

This study examines cultural habits related to gravestones among Hungarians and Serbians. We visited several cemeteries in Hungary and Serbia: two each in Novi Sad and Szeged, and one in Kanjiza. In Novi Sad, 10% of the population is Hungarian, while in Szeged only 0.5% of the population is Serbian. Kanjiza is an example of a predominantly Hungarian culture on the grounds of Vojvodina. Our hypothesis is that due to the coexistence of the two nations, their habits do not differ significantly.

The comparison was drawn using semiotic methods. It included observing the shapes and colours of gravestones, as well as the narratives and images (photos) placed on them. The basic question the research addresses is whether the two cultures still differ or whether the (common) urban lifestyle has reduced those differences, or even eliminated them completely. If the impact of urban life overrides cultural practices, the gravestones will be very similar in the two cultures. Our hypothesis is that regardless of cultural differences and similarities between these two nations, certain periods can be determined when some segments of monuments changed (e.g. monuments built in the 1970s can be distinguished from contemporary ones).

Keywords: **Semiotics, Gravestones, Cemetery, Culture**

■
Vilma Tüskei

THE HUNGARIAN PREFIX BE- (IN) AND ITS ENGLISH COUNTERPARTS

In this paper, the focus of our attention is on the semantics of the Hungarian verbal prefix *be-* (in) and its English counterparts. The meanings of Hungarian and English prefixes do not completely overlap. Due to this fact, these morphemes cannot be very frequently matched by the same elements in English. For the purpose of this research, a corpus investigation was conducted with a cognitive and contrastive linguistic approach. The corpus contains *be-*prefixed verbs from Peter Esterhazy's novel *Helping Verbs of the Hearts* and its English translation. The meanings of the prefix *be-* which occur in this corpus are: a. spacial meanings, b. resultativeness, c. doing things for others or in front of others, d. the prefix can change the verb's argument structure, and e. delimitation. In English, the spatial meaning of the Hungarian prefix *be-* is often expressed with verbs without a prefix or preposition (*sink / besüpped*), but the semantics of the Hungarian prefix can sometimes be completely omitted (*feel / áthat*). Although we would expect that a prefixed verb is translated with the same formal category, we can see that there are many other solutions. In some cases, the meaning of the prefixed verb is expressed with a verb with an argument (noun or adjective) (*switch sides / átáll, stopped short / megtorpantunk*). In some cases there are typical patterns: the spatial meaning of the prefix *be-* is often expressed with phrasal verbs. The results of the study show that the teaching of Hungarian verbal prefixes can be approached from either the Hungarian or from (in this case) the English point of view. The Hungarian point of view means that we first introduce to the students the six basic spacial prefixes (*be-/in, ki-/out, át-/over, le/down, fel/up, vissza/back*). The English point of view, on the other hand, implies that we first introduce those prefixes/those meanings which are expressed in a similar way in the two languages (for example, with phrasal verbs or verbs with/without prefix). In the early stages, other equivalents can be omitted (verb with noun, adjective). The most important approach is to pick no more than two patterns which are similar to the Hungarian pattern; otherwise the shifting of the Hungarian prefix will be less clear.

Keywords: **prefix, be- (in), phrasal verbs, cognitive analysis, contrastive approach**

Csilla Utasi

COGNITIVE SEMANTIC INTERPRETATION OF OTTO TOLNAI'S POEMS ENTITLED *WILHELM-DALOK*

The author of the paper interprets Otto Tolnai's cycle of poems *Wilhelm-dalok* using the concepts of cognitive semantics. The analysis focuses on the metaphoric nature of this cycle. The conceptual and semantic construction of things and elementary scenes in the poems reflects the perspective of the village fool, Wilhelm. But behind Wilhelm's linguistic representation there is another consciousness in the poems. This other consciousness uses Wilhelm's linguistic representation to create metaphors of aesthetic cognition.

Keywords: **cognitive semantic, cycle of poems, Wilhelm-poems, conceptual and semantic construction, aesthetical cognition**

Éva Vukov Raffai

THE COMMUNICATIVE-SOCIOLINGUISTIC MEANING ANALYSIS OF A FEW DISCOURSE MARKERS

The present study analyses the meaning components of the following phrases among 19–21-year-old youngsters in Vojvodina: *nevertheless, in turn, probably* and *actually*. The use of the analyzed phrases in the given region's language use differs from the normative language use, i.e. their meaning assignment is influenced by the fact that these expressions are semantically empty in certain regional varieties of Hungarian. This is the reason why the informants' textual interpretation is proven to be loose, in several cases even erroneous.

Keywords: **discourse markers, regional language use, false meaning assignment**

A KONFERENCIA RÉSZTVEVŐI

Andrić Edit

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi rendes tanár
andrice@sbb.rs

Bíró Anna

ELTE, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest; Szervó Mihály Általános Iskola, Nagybecskerek, általános iskolai tanár
bajtai.anna@gmail.com

Csányi Erzsébet

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi rendes tanár, tanszékvezető
erzsebet.csanyi@gmail.com

Fábics Tamás

A szláv nyelvészet doktora, Magyar Belügyminisztérium, Budapest
fabics.tamas@chello.hu

Grabovac Beáta

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, tanársegéd
beagrabovac@gmail.com

Halupka Rešetar Szabina

Újvidéki Egyetem, BTK, Angol Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi rendkívüli tanár
halupka.resetar@gmail.com

Horváth Futó Hargita

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi docens, tanszékvezető helyettes
horvathfuto@stcable.net

Hózsza Éva

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi rendes tanár
hozsaeva@eunet.rs

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

A k o n f e r e n c i a r é s z t v e v ő i

Ispánovics Csapó Julianna

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi rendkívüli tanár
csapo@eunet.rs

Katona Edit

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi rendes tanár
katonae.zenta@gmail.com

Kovács Rácz Eleonóra

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi docens
kalic@tippnet.rs

Láncz Irén

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi rendes tanár,
lancz@nscable.net

Lukács András

PhD, Budapesti Gazdasági Főiskola, Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar, Budapest, adjunktus
lukacs.andras@kvifk.bgf.hu

Magyar Klementina

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi hallgató
klemmy92@hotmail.com

Molnár Csikós László

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi rendes tanár
mcsikos@gmail.com

Novák Anikó

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi docens
uneco84@gmail.com

Ózer Katalin

Újvidéki Egyetem, BTK, Német Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, tanársegéd
ozer.kati@gmail.com

Pápista Zsolt

Újvidéki Egyetem, BTK, Német Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, oktatói munkatárs
zsolt.papista.91@gmail.com

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

A k o n f e r e n c i a r é s z t v e v ő i

Pásztor-Kicsi Mária

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi docens
manyipsztorkicsi@gmail.com

Rajslí Ilona

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, egyetemi rendes tanár
rajsl@stcable.net

Sólyom Réka

PhD, Károli Gáspár Református Egyetem, BTK, Budapest, egyetemi adjunktus
solyomreka@hotmail.com

Szécsényi Krisztina

ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest, doktorandusz
krisztinaszecsenyi89@gmail.com

Takács Izabella

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, tanársegéd
bella71@tippnet.rs

Tolcsvai Nagy Gábor

ELTE BTK, Mai Magyar Nyelvi Tanszék, Budapest, egyetemi tanár
tng hu@hotmail.com

Toldi Éva

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, egyetemi rendkívüli tanár
evatoldi@eunet.rs

Tóth Tímea

Újvidéki Egyetem, Bölcsész tudományi Kar, Szerb Nyelv és Irodalom Tanszék,
Szerb Nyelv mint Környezetnyelv Szak, Újvidék, doktorandusz
timeatot90@gmail.com

Törteli Telek Márta

Újvidéki Egyetem, Interdiszciplináris és Multidiszciplináris Doktori Iskola,
doktorandusz Jovan Jovanović Zmaj Általános Iskola, Martonos
tmarta76@gmail.com

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

A k o n f e r e n c i a r é s z t v e v ő i

Tüskei Vilma

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, tanársegéd
wiklaj@gmail.com

Utasi Csilla

Újvidéki Egyetem, BTK, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, Újvidék, egyetemi docens
csilla.utasi@gmail.com

Vukov Raffai Éva

Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, egyetemi docens
eva.vraffai@gmail.com

TARTALOM

PROGRAM	7
AZ ELŐADÁSOK TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓI.....	13
Andrić Edit A MAGYAR SZEM, ILLETVE A SZERB OKO LEXÉMA ÖSSZEVETŐ SZÓASSZOCIÁCIÓS VIZSGÁLATA.....	13
Bíró Anna VAJDASÁGI MAGYAR FIATALOK NYELVI SAJÁTÓSÁGAI ÍRÁSOS MEGNYILATKOZÁSOKBAN	13
Csányi Erzsébet ROLL OVER. A jeans-vers jelentésfokozó eszközei Fenyvesi Ottónál	14
Fábics Tamás ADALÉKOK A SZLÁV ŐSHAZA KUTATÁSAIHOZ.....	15
Grabovac Beáta SZAVAK A VALENCIA ÉS AZ AROUSAL DIMENZIÓK VETÜLETÉBEN	16
Halupka Rešetar Szabina AZ ANGOL <i>HOUSE/HOME</i> ÉS A MAGYAR <i>HÁZ/OTTHON</i> LEXÉMÁK POLISZEMANTIKUS STRUKTÚRÁJA ...	16
Hózsza Éva – Rajsli Ilona – Horváth Futó Hargita NÉV – IRODALMI NÉVADÁS – SZEMANTIKAI TÁVLATNYITÁS	17
Ispánovics Csapó Julianna A NYELVI HIBA/PROBLÉMA JELENSÉGE ÉS JELENTÉSE A NEMZETI, KULTURÁLIS IDENTITÁS KIALAKULÁSÁBAN.....	18
Katona Edit „HA FÉRFI VAGY, LÉGY FÉRFI”. A férfiaság kódjainak metaforikus megjelenési formái.....	18
Kovács Rác Eleonóra TÁRSAS JELENTÉS ÉS NYELVJÁRÁSI ATTITŰD.....	19
Láncz Irén A MONDATSZERKEZETEK SZEMANTIKAI INTERPRETÁCIÓJA.....	19

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

T a r t a l o m

Lukács András

MINDENT LE KELL-E FORDÍTANI, AMINEK JELENTÉSE VAN?

Római toponimák a magyar nyelvű útikönyvekben..... 20

Magyar Klementina

JELENTÉS ÉS SZERKEZET ZÁVADA PÁL *TERMÉSZETES FÉNY* CÍMŰ REGÉNYÉBEN..... 21

Molnár Csikós László

A SZAVAK ÉS A SZÓKAPCSOLATOK KÖZÖTTI JELENTÉSMEGOSZLÁS..... 21

Novák Anikó

A JELENTÉSHORDOZÓ MŰZEUMI TÉR..... 22

Ózer Katalin

OSZTÁLYTÁRSOK CSOPORTOS MEGSZÓLÍTÁSA A TINÉDZSERKORBAN..... 23

Pápista Zsolt

A SZCENÁRIÓ MODELL: A DINAMIKUS MENTÁLIS REPREZENTÁCIÓ SZEREPE METAFORIKUS

FRAZÉMÁK INTERPRETÁCIÓJÁBAN..... 23

Pásztor-Kicsi Mária

A SZÁMÍTÓGÉP METAFORÁI..... 24

Rajzli Ilona

JELENTÉSVIZSGÁLAT A 16–17. SZÁZADI SZOMATIKUS FRAZÉMÁK KÖRÉBEN..... 25

Sólyom Réka

NYELVI VÁLTOZÁS, KREATIVITÁS ÉS MEGÉRTÉS – NAPJAINK MAGYAR NYELVÉNEK

NEOLOGIZMUSAI..... 25

Szécsényi Krisztina

KÖZÉPISKOLÁSOK NYELVJÁRÁSI ATTITÚDJE HATÁRON INNEN ÉS TÚL..... 27

Takács Izabella

AZ INTERPUNKCIÓ JELENTÉSMÓDOSÍTÓ SZEREPE, FUNKCIÓJA..... 27

Tolcsvai Nagy Gábor

KOGNITÍV SZEMANTIKA

Bevezetés és esettanulmány az ígéről..... 28

Toldi Éva

AZ ELHALLGATÁS JELENTÉSRÉTEGEI..... 29

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

T a r t a l o m

Tóth Tímea A SÍREMLÉKEK SZEMIOTIKAI VIZSGÁLATA A MAGYAR ÉS A SZERB KULTÚRÁBAN	29
Törteli Telek Márta A DIGITÁLIS SZÖVEGEK OLVASÁSI STRATÉGIÁI	30
Tüskei Vilma A MAGYAR BE IGEKÖTŐ ÉS ANGOL MEGFELELŐI.	31
Utasi Csilla TOLNAI OTTÓ WILHELM-DALAINAK KOGNITÍV SZEMANTIKAI MEGKÖZELÍTÉSE	32
Vukov Raffai Éva NÉHÁNY DISKURZUSJELÖLŐ KOMMUNIKATÍV-SZOCIOLINGVISZTIKAI JELENTÉSVIZSGÁLATA	32
ABSTRACTS	
Edit Andrić A CONTRASTIVE STUDY OF THE LEXICAL ASSOCIATIONS OF <i>SZEM</i> IN HUNGARIAN AND <i>OKO</i> IN SERBIAN	33
Anna Bíró LINGUISTIC CHARACTERISTICS OF THE WRITINGS OF YOUNG HUNGARIANS IN VOJVODINA	33
Erzsébet Csányi ROLL OVER (Tools for intensifying meaning in Fenyvesi Ottó's jeans-poem)	34
Tamás Fábics ADDENDA TO THE STUDIES OF SLAVIC HOMELAND	35
Beata Grabovac WORDS FROM THE ASPECT OF VALENCE AND AROUSAL	36
Szabina Halupka Rešetar POLYSEMY OF THE LEXEMES <i>HOUSE/HOME</i> IN ENGLISH AND <i>HÁZ/OTTHON</i> IN HUNGARIAN	36
Éva Hózsza – Ilona Rajzli – Hargita Horváth Futó NAME – LITERARY NAMING – OPENING UP NEW SEMANTIC PROSPECT	37
Julianna Ispánovics Csapó THE PHENOMENON OF LINGUISTIC ERROR/PROBLEM AND ITS SIGNIFICANCE IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL, CULTURAL IDENTITY	37

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

T a r t a l o m

Edit Katona “IF BORN A MAN, THEN BE A MAN” Metaphorical forms of codes of manliness	38
Eleonóra Kovács Rácz SOCIAL MEANING AND ATTITUDE TO DIALECTS	39
Irén Láncz SEMANTIC INTERPRETATION OF SENTENCE STRUCTURES	39
András Lukács SHOULD EVERYTHING THAT HAS A MEANING BE TRANSLATED? Roman toponyms in Hungarian guidebooks	40
Klementina Magyar REPORTING AND STRUCTURE IN THE NOVEL <i>NATURAL LIGHT</i> BY PÁL ZÁVADA	40
László Molnár Csikós THE DISTRIBUTION OF MEANING BETWEEN WORDS AND PHRASES	41
Anikó Novák THE MEANING-CONVEYING SPACE OF THE MUSEUM	41
Katalin Ózer ADDRESSING CLASSMATES BY TEENAGERS.....	42
Zsolt Pápista THE SCENARIO MODEL: THE ROLE OF DYNAMIC MENTAL REPRESENTATION IN THE INTERPRETATION OF METAPHORICAL IDIOMS.....	42
Mária Pásztor-Kicsi METAPHORS OF THE COMPUTER	43
Ilona Rajsli SEMANTIC ANALYSIS OF SOMATIC IDIOMS IN THE 16 TH -17 TH CENTURY	44
Réka Súlyom LANGUAGE CHANGE, CREATIVITY AND INTERPRETATION – NEOLOGISMS IN PRESENT-DAY HUNGARIAN	44
Krisztina Szécsényi SECONDARY SCHOOL STUDENTS’ ATTITUDE TO DIALECTS FROM BOTH SIDES OF THE BORDER	45

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

T a r t a l o m

Izabella Takács	
THE MEANING-CHANGING ROLE AND FUNCTION OF PUNCTUATION	46
Gábor Tolcsvai Nagy	
COGNITIVE SEMANTICS: INTRODUCTION AND A CASE STUDY OF THE VERB	46
Éva Toldi	
THE LAYERS OF MEANING IN CONCEALMENT	47
Márta Törteli Telek	
STRATEGIES FOR READING DIGITAL TEXTS	47
Tímea Tóth	
SEMIOTIC ANALYSIS OF GRAVESTONES IN HUNGARIAN AND SERBIAN CULTURE	48
Vilma Tüskei	
THE HUNGARIAN PREFIX BE- (IN) AND ITS ENGLISH COUNTERPARTS	49
Csilla Utasi	
COGNITIVE SEMANTIC INTERPRETATION OF OTTO TOLNAI'S POEMS ENTITLED <i>WILHELM-DALOK</i>	50
Éva Vukov Raffai	
THE COMMUNICATIVE-SOCIOLINGUISTIC MEANING ANALYSIS OF A FEW DISCOURSE MARKERS.	50
A KONFERENCIA RÉSZTVEVŐI	51

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (ÚJ) HORIZONTJAI

Nemzetközi tudományos konferencia

R E Z Ü M É K Ö T E T

Kiadó
ÚJVIDÉKI EGYETEM
BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KAR, MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉK
Újvidék, 2015

Felelős szerkesztő
dr. Ivana Živančević Sekeruš, dékán

Szerkesztette
dr. Pásztor-Kicsi Mária

Lektorálták
dr. Rajsli Ilona
dr. Halupka Rešetar Szabina

Nyomdai előkészítés

Példányszám: 50

ISBN 978-86-6065-328-6

CIP – A készülő kiadvány katalogizálása
A Matica srpska Könyvtára, Újvidék

811.511.141'37(048.3)

821.511.141.09(048.3)

A JELENTÉSVIZSGÁLAT (új) horizontjai : nemzetközi tudományos konferencia, [Újvidék, 2015. október 28.] : rezümékötet / [szervezte Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék ; szerkesztette Pásztor-Kicsi Mária]. – Újvidék : Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, 2015. – 59 str. ; 22 cm

Uparedo mađ. tekst i engl. prevod. – Tiraž 50.

ISBN 978-86-6065-328-6

a) Мађарски језик – Семантика – Апстракти b) Мађарска књижевност – Апстракти

COBISS.SR-ID 300230919